

AMATÉRSKÁ

ONE NVA

- K popelce '94
- Faustování
- Propozice přehlídek
- Seniorské divadlo
- Výchova, nebo divadlo?
- Autorský zákon

1/95

OBSAH

K Popelce '94	
Jaroslav Kodeš.....	3
Faustování	
Ludě Richter.....	4
Divadelní setkání v Ostravě již podesáté	
A. Rychecký.....	4
Dětská scéna '95	4
POPELKA Rakovník 1995	6
Propozice a statut národní přehlídky činoherního divadla pro děti	
Krakonošův divadelní podzim Vysoké na Jizerou	
Propozice přehlídky.....	8
Seniorské divadlo	
Lenka Lázňovská.....	8
Výchova, nebo divadlo?	
Jaroslav Provazník.....	9
Poezie potřebuje zanícené spřízněnce	
Vítězslava Šrámková.....	11
Ve čtyřiceti tříletém batoletem	
Zuzana Beranová.....	12
Nejen divadelní prkna znamenají svět	
Jiří Valenta.....	13
Když mluví múzy, mlčí zbraně	
Daniel Zavoral.....	14
Martin 1994	
Jaroslav Kodeš.....	15
Reportáž psaná na koleně - díl II.	
František Klaška.....	15
Vánoce v divadle na Myjavě	
Josef Brůček.....	16
Autorský zákon	17
Za Zdeňkem Šillerem	19
Zprávičky	19
Kalendář akcí	20

Dvuměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu.
Ročník 32 (Ochotnické divadlo 41)
Vydává a tiskne Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, Blanická 4, 120 21 Praha 2
Vedoucí redaktorka: Lenka Lázňovská,
redaktor PhDr. Milan Strotzer
Redakční rada: prof. J. Císař (předseda), dr. V. Šrámková, J. Lhotská, A. Exnarová, J. Bixi, J. Brůček, V. Ondráček, F. Mikeš, I. Samotný, J. Hraše, J. Kodeš.
Grafická úprava: Jana Šavrdová (obálka), Jitka Tláškalová, J. Marešová (pérovky),
počítačová sazba Con Quest Typography Praha
Adresa redakce: pracoviště ARTAMA, Křesomyslova 7, Praha 4,
telefon 02/6121 5684-7, fax: 6121 5688
Rozšiřuje: A.L.L. production (P.O.Box 732, 111 21 Praha 1),
objednávky přijímá redakce časopisu a vydavatel
Cena 1 výtisku 10,- Kč, roční předplatné 60,- Kč
Nevyžádané rukopisy redakce nevrací.
Toto číslo bylo dáno do tisku 21. 2. 1995
© IPOS PRAHA 1995

Milí čtenáři,
čtenářská obec Amatérské scény pro nás není neznámou množinou. S mnohými z vás se dokonce známe osobně. O to snadnější snad bude naše vzájemná komunikace. Neboť o ni běží v první řadě. Amatérská scéna je totiž jedním z prostředků komunikace uvnitř hnutí amatérského divadla. Z toho vyplývá i skutečnost, že časopis, aniž by rezignoval na svou funkci odborně kritickou, musí plnit roli informační. Ostatně divadelní časopisy vydávané střechovými svazy např. v sousedním Rakousku či Německu obsahují např. celostránkové nabídky na semináře a dílny včetně účastnické přihlášky, dramaturgické poradny, právní a ekonomické informace. Mapují dění, přinášejí rozhovory s lidmi, zamyšlení nad aktuálními problémy. Mnohé z toho samozřejmě Amatérská scéna realizuje již léta. Naší snahou bude proto pouze, aby její koncepce byla naprosto zřetelná, čitelná pro každého čtenáře. Chceme vás požádat, abyste časopis tak trochu dělali s námi. Rádi zveřejníme Vaše drobné informace, pokusíme se zařadit účast dobrovolného zpravodajce na vašich akcích, rádi přijmeme i vaše tipy na články, témata apod. Můžeme zveřejňovat i odpovědi na dotazy. Pište nám, co postrádáte, o čem by Amatérská scéna měla psát. Domníváme se, že časopis vydávaný za státní prostředky je věcí veřejnou a v žádném případě pouze záležitostí osobní seberealizace redakce. Věřte, že instituce, která jej vydává (nadále Informační a poradenské středisko pro místní kulturu), obrací každou korunu. Chudší výtvarnou podobu časopisu chceme vyvážit bohatostí obsahu. Nadále bude jeho přílohou zpravodaj pracoviště ARTAMA (organizační součástí Informačního střediska) d'ARTAMAn. Ambicí redakce je rovněž časopis zřetelně profilovat mezi dalším divadelním tiskem, ať už jsou to Divadelní noviny, Svět a divadlo, ale také oborové Loutkář a Tvořivá dramatika. Do jaké míry bude proto časopis zveřejňovat informace a věnovat se amatérskému loutkářství a dětskému divadlu, ukáže jednak potřeba konkrétního oboru, jednak i složení odběratelů. Hodláme proto využít příležitostných setkání s vámi, abychom i na tuto otázku (tj. do jaké míry je Amatérská scéna časopisem, jenž se věnuje širokému spektru amatérského divadla) znali váš názor.

Těšíme se na spolupráci, přejeme Vám mnoho osobních i divadelních úspěchů.

Vaše redakce

Lenka Lázňovská
Milan Strotzer

NEPŘEHLÉDNĚTE!

Od prvního čísla roku 1995 je výhradním distributorem AS firma A. L. L. production, která v plném rozsahu nahradila PNS. Objednávky na časopis přijímá redakce a předává této firmě. V žádném případě proto PNS nic neplaťte. Pokud jste tak snad již učinili, laskavě nás informujte, pokusíme se s PNS jednat o vrácení peněz a získání Vaší objednávky.

K POPELCE '94

Neexistuje člověk obyčejný, jsou lidé pouze více či méně zvláštní. Ti, co jsou zvláštní více a neseďávají doma u svých televizorů, chroupajíc bramborové lupínky, ti slovy Kukátka, místního to zpravodaje Popelky 94 seděli, postávali, klábosili, ale hlavně byli přítomni dění už XIII. ročníku národní přehlídky amatérského činoherního divadla dospělých pro děti v Rakovníku. Už čtvrtý rok otevřelo Tylovo divadlo a sál Kulturního centra v Rakovníku své pohostinné prostory pro příznivce Popelky.

Z původních osmi vybraných souborů jich nakonec odborná porota hodnotila pouze sedm. Jako osmý byl do soutěže přihlášen domácí rakovnický Tyl se Čtvrtým příkázáním, ale pro interpersonální problémy nevystoupil, a tak ho na poslední chvíli ochotně zastoupil Divadelní shluk Dovejvrtky Praha, se svou čerstvou premiérou MANON LESCAUT aneb VÝPISKY Z NEZVALA, ovšem už nesoutěžně.

Zahajovacím představením Popelky 94 byla ve čtvrtek 10. 11. dopoledne inscenace hry Zdeňka Kozáka O ŠEVCI ONDROVI A KOMTESCE JULINCE divadelního souboru Máj z Prahy. Soubor si byl vědom, na jaké kvalitativní úrovni stojí hra, kterou chce inscenovat. Proto text seškrtal a opřel se o slušné herecké výkony. Přesto se mu nepodařilo překonat řadu záporů této hry. Málo dramatických situací zavádí jinak dobré herce k ilustraci textu v jednotlivých aranžmá, která však slouží jen k slovnímu sdělení. Chybí prostor pro jednání dramatických postav a inscenace proto působí nevzrušivým dojmem. I scénografické řešení zůstává poplatné textu.

V dalším čtvrtečním představení se představil divadelní soubor Prameny Osvětové besedy Jeseník. Na Popelku jej přivedla vedoucí souboru Ludmila Liberlová, která byla zároveň autorkou, režisérkou, scénografkou a hlavní postavou v pohádce o KRÁLOVNĚ Z TALISMANU. Nepoučenost souboru a především jeho vedoucí v oblasti dramatiky pro děti se projevilo jednak v samotné inscenaci, kde autorka navršila, shromáždila a posbírala velkou kupu motivů, situací, morálit a problémů, takže vznikla směsice všech možných žánrů a výsledný chaos, a jednak i v diskusi s odbornou porotou po představení. Chyba ve výsledku i ve vzájemném nepochopení není až tak vinou obou zmíněných stran, ale především tam, odkud byl soubor nominován na národní přehlídku. Tam totiž měli odhalit zásadní nedostatky autorského textu i nedostatky v režijním vedení herců. Zde totiž mohli souboru a jeho obětavé vedoucí pomoci. Nominací do národního kola však docílili spíše opaku.

Páteční dopoledne zahajoval už pravidelný účastník národní přehlídky, DS Mladá scéna z Ústí nad Labem s inscenací hry Jana Jílka PTÁK OHNIVÁK A LIŠKA RYŠKA. A opět nás tento soubor nezklamal. Od výběru výborného textu, přes perfektní formální stránku představení (černé divadlo), až po výrazný posun v herecké práci, která byla dosud u tohoto souboru trochu opomíjena. Bez zbytečného psychologizování, bez popisu, ale obrazem je nám velmi emotivně sdělován příběh o odpovědnosti, o cestě za dobrem. A jsou to právě herci, kdo toto téma nesou. Liška Kristýna Herzinová a Kralevic Vít Herzin, jakožto i jejich protihráči bratři Kralevice a další pohádkové bytosti. Jejich přirozené herectví je v rovnováze se scénickým ztvárněním. Vkusné a emotivní představení bylo oceněno i odbornou porotou a právem patřilo k tomu nejlepšímu, co letošní Popelka ze svých oříšků vybrala.

I další páteční představení potěšilo diváky i odborníky. Divadelní soubor Duha z Polné se představil s inscenací na námět Josefa Čapka POVÍDÁNÍ O PEJSKOVI A KOČIČCE. A dlužno říci, že to bylo "povídání" opravdu veselé, plné nápadů a radosti ze hry. A právě hra a schopnost hrát si v různých situacích známého příběhu je téma celé inscenace. Našli bychom vady na kráse, např. organičtěji zakomponovat do stylu i tématu vypravěče - zlého psa, nebo vyhnout se elegantněji několika koncům, ale lehkost herectví a samozřejmost jednotlivých nápadů převáží nedostatky natolik, že dětský i dospělý divák odchází z představení s pocitem, že byl přítomen opravdovému divadlu.

Úspěšná inscenace Divadélka Jen tak Okresní knihovny v Karlových Varech CIPAKOVÁNÍ jako by v Rakovníku trochu ztratila ze svého lesku. Herci plnili přesně to, co bylo domluveno, hudba zněla, kde měla, ani v temporytmech jsme nezaznamenali žádný falešný tón, a přesto představení nezajiskřilo. Jako by ani na tuto přehlídku nepatřilo. Jak začalo, tak i skončilo. Však ani kolektiv neměl čas zažít atmosféru Popelky a už musel spěchat na jinou reprízu do České Lípy. Že by únava v souboru? Snad. Pro mě osobně tato inscenace nejvíce zazářila na Třebíči.

A byla sobota. Poslední soutěžní den. Nejdříve jsme viděli představení hry J. Čapka O TLUSTÉM DĚDEČKOVI souboru z Němčic na Hané. Soubor se pokusil o vlastní výklad této nelehké hry, ale bohužel zůstalo jen u karikované ilustrace jednotlivých sekvencí příběhu. Scénická nadsázka byla v hereckých výkonech nejednotná, režii chyběla větší imaginace, a proto představení působilo, jako když nemá řád. Ani písničky nepomáhaly. A je to škoda, neboť soubor má určitě na víc.

Děvčata z Divadelního studia D3 z Karlových Varů přivezla do Rakovníka vlastní dramaturgii prózy A. Lindgrenové KARKULÍN ZE STŘECHY. Po zhlédnutí představení je jasné, že si sympatická děvčata z Karlových Varů nepoložila v počáteční fázi přípravy představení zásadní otázku: "Kdo je to ten Karkulín?" Kdyby si uspokojivě na tuto otázku odpověděla, určitě by došla k tomu, jak představení udělat a proč ho dělat. Takto vedou zvolené výrazové prostředky diváka spíše cestou reality, byť předloha předpokládá velkou fantazii. A to se bohužel nestalo.

Úsměvné představení DS Štěk a spol. z Hranic na Moravě vyvolalo značný ohlas. Skupina herců přímo demonstruje svým zmechanizovaným jednáním dávno ověřený a fungující princip divadla na divadle. Text hry slouží hercům ke spouštění akcí, které záměrně počítají s divákovou fantazií. Proto jsme ocenili především komiku herců a jednotlivé gagy. Herci však občas podléhali principu hry, a chyběla jim proto individualizace projevu, což místy vedlo k nedůslednosti. Přesto toto představení patřilo na Popelce k těm nejlepším. Uzavřelo také soutěžní program.

O souboru Dovejvrtky, který v sobotní večer zaskakoval, jsem se již zmínil, a tak jen pro úplnost musím připomenout vynikající představení SVATBIČKY aneb ŽONGLOVÁNÍ SE SMRTÍ - hosta přehlídky z Brna, který celý divadelní program XIII. národní přehlídky Popelka v neděli uzavřel.

Na návrh odborné poroty byla udělena řada cen, které však z velké míry putovaly pouze do dvou souborů. Stále je nutné stokrát omílat vyřčenou pravdu, že základem úspěchu je dobrá dramaturgie a zodpovědná režie. A to se podařilo hlavně souboru z Ústí nad Labem, který obdržel nominaci na Jiráskův Hronov 1995 a souborům z Polné a Hranic na Moravě, které byly doporučeny také do širšího výběru na Jiráskův Hronov 1995.

Jaroslav Kodeš

FAUSTOVÁNÍ

FAUST, jak známo, byl člověk přemýšlivý, přemítavý, ba sebezpytný.

FAUST, jak známo, jest také snad nejznámější hra lidových loutkářů pro dospělé publikum.

FAUSTOVÁNÍ spojuje obojí. Přehlídku loutkářských inscenací pro dospělé a přemýšlení, přemítání a zpytování nad vznikajícími inscenacemi. To vše se odehrálo v Bechyni od pátku 2. do neděle 4. prosince.

Na přehlídce bylo k vidění pět hotových, veřejnosti přístupných představení: RÁMUS Nýřany: KAIN A ÁBEL, ZUŠ Praha 10: ZMATEK V ANDÉNÁCH, DIVADÝLKO KUBA Plzeň: PEJSEK A KOČIČKA (pro děti), Hudební divadlo: MACBETH, Tatrmani Bechyně: PĚT VARIACÍ NA DALŠÍ POHÁDKU O FRANTIŠCE. Soubor Starost Prostějov se se svou inscenací v dostatečném předstihu pro zaneprázdněnost omluvil. O drtivé většině všech inscenací se už referovalo leckdes. Netraťme tedy čas ni papír a zůstaňme u konstatování, že možnost popovídat si o nich z hlediska specifika loutkového divadla pro dospělého diváka stálo určitě za to.

V pracovní části dílny (jejíž součástí byla i diskuse o výše uvedených inscenacích) předvedli své rozpracované inscenace či ukázky z nich ještě další tři soubory: ZUŠ ŽEROTÍN Olomouc, RÁMUS Nýřany a TATRMANI Bechyně. Faustování tak navázalo na byvší (S)hledání a ukázalo se, že tenhle princip, kdy všichni dávají svoji kůži na trh a z druhé strany zas všichni svými dotazy a připomínkami pomáhají svým kolegům a kamarádům odhalovat, co je dobré a co až tak ne, ještě nezastaral. Diskuse, které se snažily postihnout klíčové klady a problémy inscenací a ukázek, byly velice zdařilé: aktivně se jich zúčastnila většina přítomných, odehrávaly se v přátelské atmosféře a přitom byly natolik hluboké, že mohly nasměrovat soubory při další práci na inscenacích, jejichž dopad má pak daleko širší dosah především v místech, kde soubory působí.

Takže, milý Fauste, za rok...

Luděk Richter

DĚTSKÁ SCÉNA '95

Přehlídky dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů 1994/1995

Propozice

Z pověření a za finančního přispění Ministerstva kultury ČR pořádá ARTAMA, pracoviště Informačního a poradenského střediska pro místní kulturu, 24. celostátní přehlídku dětských divadelních a loutkářských souborů, která se bude spolu s 24. přehlídkou dětských recitačních kolektivů konat pod společným názvem Dětská scéna '95 v Ústí nad Orlicí od 16. do 25. června 1995.

Spoluvyhlašovatelem přehlídky je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Odborně a organizačně přehlídku připravuje Centrum dětských aktivit ARTAMA ve spolupráci s IDM Praha a Sdružením pro tvořivou dramaturgii.

Aby mohla být Dětská scéna '95 dílnou nejzajímavějších a nejinspirativnějších inscenací dětských kolektivů z celé ČR, budou se i v letošním roce konat regionální (oblastní) přehlídky, jimž by měly podle možností místních pořadatelů předcházet přehlídky okresní, příp. meziokresní.

Smysl přehlídek dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů

Cílem přehlídek na všech stupních není soutěžení mezi dět-

Divadelní Setkání v Ostravě již po desáté...!

Divadlo - divadelní studio Dramacentra DDM v Ostravě-Mariánských Horách bylo v jednom listopadovém víkendu pořadatelem tradičního, již desátého Setkání dětských a dospělejších divadelních, loutkářských i jiných souborů. Tradičně velký zájem, tradičně vysoká úroveň představení a tradičně vstřícná atmosféra pro celé tři dny Setkání jsou jen doprovodnými znaky. Co je nejdůležitější - divadlo i v amatérských podmínkách stále žije a má co říci ke dnešku, má koho - a proč oslovit! Důkazem byla představení Brnkadel z Brna "Čarodějnice" o manipulaci dětmi v některých školách, ale i souborů z Aše, Plzně, Ústí nad Labem, či Žďáru nad Sázavou. Potěchou bylo vystoupení tanečního divadla C-DANCE z Ústí nad Orlicí - obrovské zaujetí, dokonalé taneční výkony a skvělá choreografie Evy Veverkové udělaly ze sobotního odpoledne na scéně DPB svátek.

Novinkou 10. setkání nebylo jen taneční divadlo, ale i účast Slávka Janouška na zahajovacím koncertu, či Ludka Richtera a jeho divadelní loutkářské společnosti Kejkliř z Prahy. Tradiční naopak bylo spolupořadatelství scény Divadla Petra Bezruče v Ostravě, která nejen poskytla prostory, ale herci tohoto divadla se podíleli i na programu svou inscenací "Komédie artové". K našemu smutku ale v konfrontaci s amatéry, dětmi a studenty z celé republiky bylo toto představení tím nejslabším...!

Celá tato akce, které se zúčastnilo 12 souborů se 14 představeními, celkem 290 hostů, ať hrajících, či přihlízejících, 3 lektoři, skupina seminaristů v dílnách a diváci, by nebyla možná bez přispění sponzorů - Magistrátu města Ostravy, Úřadu městského obvodu M. Hory a Hulváky, firem Stavomont, JoTa a Autocont, pekařství UNIS. I touto cestou bychom chtěli poděkovat za jejich příspěvky a účast na 10. setkání.

Obrovský podíl práce na realizaci, ať už jako hostesky, členky redakce časopisu Setkání "UCHO", či pořadatelé měli studenti a studentky SG Havířov - členové oddílu "G" Dividla Ostrava. Ale nejen oni - i mnozí další členové Dividla nosili a svítili a uváděli jednotlivá představení a škrábali brambory, myli nádoby. Tým realizátorů Setkání se rok od roku zvětšuje a je nás tak stále více, kteří se těšíme na příště!

Vzhledem k tomu, že Setkání svým rozsahem přerostlo původní záměr setkávání se těch, kteří se setkat chtějí, že díky množství lidí i představení nezbyvá pomalu čas na chvílky povídání, rozhodli jsme se, že toto 10. setkání bylo v této podobě zároveň posledním. Od příštího roku změním nejen číslování na Setkání desátéprvé, desátédruhé atd., ale i celou koncepci. Budou dílny, méně představení a více hraní. Ale - to až příště.

Saša Rychecký
 Divadlo Ostrava

skými kolektivy. Smyslem pořádání přehlídek (resp. dílen) dětského divadla, dětského loutkového divadla a dětského přednesu je konfrontovat různé styly práce s dětskými soubory v oblasti dramatické výchovy (tvořivé, výchovné dramaturgii) a vytvářet prostor pro předávání zkušeností a vzájemnou inspiraci vedoucích. Proto je žádoucí, aby přehlídky měly pracovní charakter a přátelskou atmosféru a aby se při jejich pořádání pamatovalo i na zúčastněné děti (hry, happeningy, tvůrčí dílny pro děti atp.). V žádném případě se na přehlídkách dětských kolektivů neurčuje pořadí (první, druhé, třetí... místo). Lektorský sbor (porota) vybere bez udání pořadí inscenace či vystoupení do přehlídky vyššího stupně a všem účastníkům - pokud možno - budou uděleny diplomy za účast, příp. drobné dárky.

Účast na přehlídkách

Regionálních a okresních přehlídek se mohou zúčastnit dětské divadelní, loutkářské a recitační kolektivy kterýchkoli zřizovatelů (včetně LDO ZUŠ) nebo i ty, které nemají žádného zřizovatele, složené ze 3/4 ze žáků základních škol nebo odpovídajících tříd gymnázií (do 15 let).

V každém regionu (nemusí se krýt s bývalým krajem) je výběr (postup) na regionální přehlídce organizován podle místních podmínek - někde se podaří uskutečnit meziokresní přehlídka, které objede jedna výběrová porota (lektorský sbor) a sestaví tak program regionální přehlídky, jinde budou pořadatelé okresních přehlídek doporučovat (nominovat) inscenaci na regionální přehlídce, jinde se budou muset soubory (vedoucí souborů) hlásit rovnou pořadatelům regionální přehlídky.

Organizace přehlídek

Garanty a organizátory okresních, meziokresních a regionálních (oblastních) přehlídek budou především školské a kulturní instituce (ZUŠ, ŠÚ, DDM, ZŠ, DK, kulturní střediska a jim odpovídající instituce) ve spolupráci s regionálními sekcemi Sdružení pro tvořivou dramaturgii, příp. soukromníci, nadace atd. Nejschůdnějším řešením při organizování přehlídek bude patrně spolupráce dvou či více zařízení nebo subjektů.

Regionální (oblastní) přehlídka se budou konat v těchto místech a budou je pořádat tato zařízení (na kontaktní adrese je možné se přihlásit nebo je možné konzultovat způsob účasti):

PRAHA - přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních kolektivů Otvírání '95, Ludvík Horváth, Regionální středisko ZUČ, Lidová univerzita, Městská knihovna, Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1, tel. 02/2322156

PRAHA - přehlídka dětských sólových recitátorů Pražské vajíčko '95, Irena Hušinová, Divadlo Solidarita, ul. Solidarity č. 1896, 100 00 Praha 10, tel. 02/7815296

MĚLNÍK - přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů a dětských sólových recitátorů - 8. dubna 1995

Jana Kočová, agentura IKARUS, Dukelská 2504, 276 01 Mělník, tel. 0206/6203041, a DDM Mělník

BECHYNĚ - přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů 25. - 26. března 1995

Josef Brůček, Kulturní dům, U nádraží 602, 391 65 Bechyně, tel. 0361/961 338

BECHYNĚ - dílna dětských sólových recitátorů - 7. dubna 1995

Josef Brůček, Kulturní dům, U nádraží 602, 391 65 Bechyně, tel. 0361/961 338

PLZEŇ - přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů - 1. dubna 1995

Hana Šiková a Eva Vozková, kulturní středisko ESPRIT, sady Pětatřicátníků 1, 305 61 Plzeň, tel. 019/222 390

OSTROV NAD OHŘÍ - dílna dětských sólových recitátorů - 18. března 1995

Pan Dvořák, Dům kultury Ostrov, Mírové nám. 733, P.O.Box 13, 363 13 Ostrov, tel. 0164/2931-2, 2921 (fax)

ÚSTÍ NAD LABEM - přehlídka dětských recitačních kolektivů a sólových recitátorů

Jana Veselá, Středisko dramatické výchovy, DDM, W. Churchilla 8, 400 01 Ústí nad Labem, tel. 047/521 0861

ČESKÁ LÍPA - přehlídka dětských divadelních a loutkářských souborů - 7. - 9. dubna 1995

Dr. Kolář, Jiráskovo divadlo, 470 01 Česká Lípa, tel. 0425/22235

ÚSTÍ NAD ORLICÍ - přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů - 25. - 26. března 1995

Nada Gregarová, Středisko kulturních služeb, Dělnická 219, 562 01 Ústí nad Orlicí, tel. 0465/3521-2, a IMPULS Hradec Králové

HRADEC KRÁLOVÉ - dílna dětských sólových recitátorů - 10. - 12. dubna 1995

Karla Dörrová, středisko amatérské kultury IMPULS, Okružní 1130, 500 03 Hradec Králové, tel. 049/42769, 46560 (fax)

RÝMAŘOV - přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů - 31. března - 1. dubna 1995

Eva Kudláková, DDM, Bartáková 21, 795 01 Rýmařov, tel. 0647/2291

OLOMOUC - dílna dětských sólových recitátorů - 12. dubna 1995

Vladimíra Cetkovská, ZŠ, Zeyerova 28, P.S. 150, 772 00 Olomouc, tel. 068/5222 398

HUSTOPEČE - přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních souborů - 7. - 9. dubna 1995

Bořivoj Švásta a Zbyněk Háder, DDM, Šafaříkova 40, 693 01 Hustopeče, tel. 0626/2591

HLUK U UHERSKÉHO HRADIŠTĚ - dílna dětských sólových recitátorů - 25. - 26. března 1995

Stanislav Nemrava, ZUŠ, Mariánské nám. 125, 686 01 Uherské Hradiště, tel. 0632/2493

Na jakoukoli z těchto adres mohou zájemci (vedoucí souborů) poslat přihlášku, pokud se v jejich okrese nekoná žádná přehlídka nebo o ní nevědí, a to podle toho, které místo konání přehlídky je pro soubor nejbližší nebo nejnázve dosažitelné.

Kolektiv se může s jednou inscenací (pásmem) zúčastnit pouze jedné regionální přehlídky v daném školním roce.

Regionální (oblastní) přehlídka se budou konat nejpozději do 9. dubna 1995 - tak aby garanti regionálních přehlídek mohli inscenace/vystoupení navržené na celostátní přehlídce Dětská scéna '95 nahlásit nejpozději do 11. dubna 1995 na adresu: Centrum dětských aktivit, k rukám Jaroslava Provazníka, ARTAMA, P.O.Box 2, 140 16 Praha 4-Nusle, tel. 02/6121 5683-7.

Celostátní přehlídka Dětská scéna '95 se uskuteční od 16. do 25. června 1995 v Ústí nad Orlicí.

Součástí každé přehlídky (okresní i regionální) jsou hodnocení vystoupení, případně ukázky metodiky práce vedoucího se svým souborem. Osvědčenou formou hodnocení jsou diskuse o vystoupeních se všemi dospělými účastníky přehlídky pod vedením lektorského sboru (poroty).

Na programu přehlídek (dílů) na všech stupních mohou být také odborné, nejlépe praktické semináře pro vedoucí dětských divadelních, loutkářských a recitačních kolektivů i pro učitele MŠ, ZŠ a dalších typů škol - podle potřeby okresu a regionu. Tipy na lektory lze získat v Centru dětských aktivit v ARTAMĚ, případně u koordinátorů regionálních sekcí Sdružení pro tvořivou dramaturgii.

Bližší informace

o postupu (nominaci) na národní přehlídce Dětská scéna '95, o hodnocení a jeho kritériích, o organizačních pokynech národní soutěže dětských recitátorů a recitačních kolektivů a jiné lze získat u Jaroslava Provazníka v Centru dětských aktivit ARTAMA Praha.

Převzato z bulletinu Kormidlo 4/94

Propozice k pořádání krajových přehlídek v oboru amatérského loutkového divadla

Závazné podmínky, které jsou předpokladem regulérnosti krajových přehlídek, jejich nominací a návrhů

Vyhlašovatelem krajové přehlídky a její pořadatelem může být jakákoliv instituce či organizace (popřípadě soubor nebo i jednotlivec) za těchto podmínek:

1. Oznámit se jako pořadatel krajové přehlídky s jménem a adresou ředitele přehlídky na adresu ARTAMA nejméně dva měsíce před konáním přehlídky.

2. Zabezpečí potřebné materiální, organizační a odborné zázemí přehlídky.

3. Krajové přehlídky se konají pro region přesahující území čtyř okresů.

4. Podmínkou regulérnosti přehlídky je její otevřenost pro všechny soubory okresů, pro něž je pořádána, pro všechny loutkářské druhy a techniky, včetně individuálních výstupů, prací učitelů mateřských škol či dětských loutkářských souborů, inscenací pro děti i dospělé...

5. Pořadatel krajové přehlídky vyhlašuje konání přehlídky veřejně nejméně dva měsíce před jejím plánovaným konáním tak, aby se o ní dozvěděli pokud možno všichni zájemci.

6. Soubory se na všechny stupně přehlídek přihlašují prostřednictvím Oznámení o premiéře, jehož vzor, otištěný v příloze d'ARTAMAN, je možno i rozmnožit okopírováním.

7. Programová rada (či jí podobný orgán) v čele s ředitelem přehlídky sestavují program krajové přehlídky:

- z výsledků okresních či meziokresních přehlídek (konají-li se), inscenace z nich nominované by měly být zařazeny bezpodmínečně

- z doplňujících návrhů ředitelů okresních a meziokresních přehlídek

- z přihlášek, jež soubory (nemohly-li se zúčastnit okresní či meziokresní přehlídky) zasílají přímo pořadateli krajové přehlídky, případně z dalších návrhů programové rady.

8. Porota je minimálně tříčlenná, složená z odborníků na loutkové divadlo, kteří navštěvují Loutkářské Chrudimě a mají tedy přehled o úrovni oboru nejen v kraji, ale i na vyšších přehlídkách, pro které mají nominovat či navrhnout inscenace. Žádoucí pro možnost srovnání je, aby členem poroty byl některý z členů odborné rady pro loutky, vytvořené při ARTAMA (viz VYKŘIČNÍK leden 1994, str. 4).

9. Na celostátní přehlídku amatérského loutkářství LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM odborná porota krajové přehlídky může nominovat jednu inscenaci (či odpovídající programový blok) k přímému postupu. Do širšího výběru může odborná porota či ředitel krajové přehlídky doporučit neomezený počet dalších inscenací. Vítána budou i doporučení produkcí vhodných pro divadelní pouť, pořádanou v exteriéru. Uzávěrka nominací a návrhů na LOUTKÁŘSKOU CHRUDIM je 2. dubna 1995.

10. Na celostátní přehlídku loutkářských inscenací pro mládež a dospělé FAUSTOVÁNÍ lze navrhnout neomezený počet inscenací. Inscenace na tuto přehlídku je možno navrhnout a soubory se samy mohou hlásit pomocí Oznámení o premiéře i v dalším průběhu roku. Uzávěrka návrhů a přihlášek souborů na FAUSTOVÁNÍ je 31. října 1995.

11. Nominace či návrh inscenace na některou z přehlídek musí obsahovat:

a) Komplet správně vyplněných Oznámení o premiéře všech inscenací zúčastněných na krajové přehlídce.

b) Ke každé nominované či doporučené inscenaci musí odborná porota (příp. ředitel přehlídky) vypracovat zvláštní list obsahující:

- název přehlídky, na niž je inscenace nominována či doporučována

- zda jde o přímou nominaci či o doporučení do širšího výběru

- jméno souboru a název inscenace

- podrobné hodnocení inscenace, z něhož je patrné, o jaký jde žánr, jaké základní jevištní prostředky jsou použity apod.; zejména je třeba uvést, v čem navrhovatelé spatřují zajímavost, přínosnost, inspirativnost či dokonce výjimečnost inscenace, opravňující ji k zařazení na některou z přehlídek.

- jméno, adresu a telefon pořadatele a ředitele krajové přehlídky, čitelný seznam porotců a podpis autora hodnocení či předsedy poroty.

c) 1-5 fotografií použitelných pro propagaci do tisku a programových materiálů celostátních přehlídek, jakož i vlastní programy nebo jiné propagační materiály souboru (lze zaslat nejpozději do 30. dubna).

d) text či scénář inscenace (rovněž nejpozději do 30. dubna).

Soubory, které se hlásí do krajových přehlídek, zašlou příslušné Oznámení o premiéře jako přihlášku pořadateli krajové přehlídky (jejich seznam byl uveřejněn v lednovém VYKŘIČNÍKU). Pořadatelé těchto přehlídek je po skončení přehlídky zašlou spolu s ostatní dokumentací na adresu ARTAMA.

Oznámení o premiéře inscenací hlásících se na Faustování či nikam budiž odesláno přímo na adresu:

Luděk Richter, ARTAMA, P.O.Box 2,
Křesomyslova 7, 140 16 Praha 4

44. Loutkářská Chrudim se koná 1. - 6. července 1995. Faustování se koná 1. - 3. prosince 1995.

Převzato z Vykřičníku - leden 1995

Popelka Rakovník 1995

**14. ročník národní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti
9. - 12. 11. 1995**

Propozice přehlídky

Rakovnická POPELKA, je koncipována jako česká národní soutěžní přehlídka činoherních amatérských divadelních souborů dospělých s inscenacemi her pro děti a mládež. Zúčastnit se jí mohou soubory s věkovým průměrem nad 15 let, tj. i tzv. soubory mládeže.

V rámci přehlídky budou realizovány rozborové semináře. Na přehlídce bude pod odborným vedením pracovat skupina dětí, jejímž prostřednictvím budou získávány reflexe dětského publika na jednotlivé inscenace. Soutěžní představení bude hodnotit odborná porota. V závěru přehlídky budou oceněny nejlepší výkony a inscenace. Nejlepší inscenace budou doporučeny k účasti na celostátní mezidruhové přehlídce amatérského divadla Jiráskův Hronov.

Program přehlídky stanoví programová rada na základě:

- návrhů, vzešlých z výsledků krajových přehlídek a krajových výběrů, nahrazujících krajové přehlídky;

- z dalších návrhů, uplatněných řediteli krajových přehlídek;

- z návrhů zájmových divadelních organizací - jejich střežových orgánů;

- návrhů odborné rady ARTAMA pro amatérské činoherní divadlo.

Odborné poroty krajových přehlídek či výběrů mohou nominovat po jedné inscenaci a doporučit další inscenace (s uvedením pořadí) k výběru do programu národní přehlídky.

Ředitelé krajských přehlídek mohou doporučit po jedné inscenaci k výběru do programu národní přehlídky. Mohou doporučit inscenace, které se z důvodů onemocnění či jiných závažných příčin nemohly zúčastnit krajské přehlídky a inscenační výsledek převyšuje či je srovnatelný s inscenací, kterou z krajské přehlídky nominovala odborná porota. Obdobně mohou uplatnit svá doporučení k výběru do programu národní přehlídky zájmové divadelní organizace a odborná rada ARTAMA pro amatérské činoherní divadlo.

V pravomoci ředitele národní přehlídky je zařadit do přehlídky jednu inscenaci nad rámec rozhodnutí programové rady, které je jinak pro vyhlášovatele a pořadatele závazné.

Navrhovatelé a pořadatelé doporučují inscenace prostřednictvím přihlášek (viz vzor otištěný v bulletinu d'Artaman), které odešlou ve dvojím vyhotovení na adresu ARTAMA, do rukou dr. M. Strotzera, P.O.Box 2, 140 16 Praha 4-Nusle.

K přihláškám je třeba přiložit:

- osoby a obsazení, včetně údajů o režisérovi, scénografovi, autorovi hudby atp.;
- textovou předlohu inscenace;
- hodnocení inscenace se jmény hodnotitelů.

Uzávěrka doručení přihlášek je 12. 6. 1995. Jednotlivé přihlášky musí být doloženy odborným hodnocením inscenace s výrazným sdělením, v čem navrhovatelé spatřují výjimečnost, inspirativnost či jinou premisu, opravňující zařazení inscenace do programu národní přehlídky. K hodnocení je třeba připojit jména členů kolektivu, který inscenaci posoudil a nominoval či doporučil.

Se soubory zařazenými do programu národní přehlídky uzavře přípravný výbor přehlídky smlouvu o vystoupení, v níž budou vymezeny podmínky vystoupení a pobytu souboru v Rakovníku.

Pořadatelé počítají s tím, že z prostředků přehlídky budou hrazeny náklady na dopravu souborů a částečně náklady na jejich pobyt na přehlídce. Členům hrajících souborů umožní bezplatný vstup na všechna představení.

Pořadatelé spatřují v účasti souborů po celou dobu trvání přehlídky jednu ze základních podmínek její smysluplnosti, a jsou proto připraveni souborům tuto účast umožnit.

POPELKA se uskuteční v Tylově divadle a v prostorách Kulturního centra v Rakovníku. Pořadatelé si vyhradují právo určit hrací dny zúčastněných souborů.

POPELKA

Národní přehlídka amatérského činoherního divadla
pro děti

Statut přehlídky

I. Základní ustanovení

1. POPELKA - národní přehlídka amatérského činoherního divadla pro děti (dále jen POPELKA) je pořádána každoročně jako soutěžní přehlídka.

2. Místem konání POPELKY je město Rakovník.

3. POPELKU pořádají z pověření a za přispění Ministerstva kultury ČR Informační a poradenské středisko pro místní kulturu Praha, pracoviště ARTAMA (dále jen IPOS - ARTAMA) a město Rakovník ve spolupráci s Divadelním spolkem Tyl Rakovník, popřípadě s dalšími pořadatelskými subjekty, zejména s občanskými sdruženími, zabývajícími se amatérským divadlem.

4. Hlavním organizátorem POPELKY je Kulturní centrum v Rakovníku.

5. Koncepti přehlídky stanovuje odborná rada IPOS - ARTAMA pro amatérské činoherní divadlo za účasti zástupců občanských sdružení amatérských divadelníků, která na přehlídce participují.

6. Přípravu a vlastní průběh přehlídky řídí přípravný výbor, ustavený městskou radou v Rakovníku.

II. VÝBĚR ÚČASTNÍKŮ PŘEHLÍDKY

1. Výběr souborů pro vystoupení na přehlídce bude prováděn podle každoročně vyhlášených propozic přehlídky, vycházejících ze stanovené koncepce.

2. Vlastní výběr souborů provádí v souladu s koncepcí a propozicemi přehlídky programová rada, již tvoří členové odborné rady IPOS - ARTAMA pro amatérské činoherní divadlo, zástupci participujících občanských sdružení amatérských divadelníků a zástupce Kulturního centra v Rakovníku. Výběr a doporučení programové rady jsou pro pořadatele závazná.

3. Program POPELKY stanoví programová rada na základě:

- návrhů (nominací a doporučení) vzešlých z výsledků krajských přehlídek a výběrů;
- návrhů (doporučení) občanských sdružení amatérského divadla - jejich střešových orgánů;
- návrhů odborné rady IPOS - ARTAMA pro činoherní divadlo.

4. Vedle souborů doporučených programovou radou je v kompetenci přípravného výboru umožnit vystoupení jiných souborů v dalším programu přehlídky.

III. ODBORNÉ ZAJIŠTĚNÍ PŘEHLÍDKY

1. Odborným garantem POPELKY je IPOS - ARTAMA.

2. V průběhu přehlídky pracuje odborná rada či lektorský sbor.

3. Odborná porota rozhodne po ukončení posledního soutěžního představení o ocenění nejlepších inscenací a amatérských výkonů.

4. Pracovní program přehlídky bude obsahovat odborné studijní a vzdělávací akce.

5. Odborné a vzdělávací zázemí přehlídky bude podpořeno vydáváním přehlídkového zpravodaje a dalších tiskovin.

IV. EKONOMICKÉ ZABEZPEČENÍ

1. Ekonomika přehlídky se řídí obecně platnými předpisy a pokyny subjektů poskytujících finanční prostředky na zabezpečení POPELKY.

2. Příjmy jsou zabezpečovány z příspěvků pořadatelů, sponzorských příspěvků a darů, výnosů ze vstupného, prodeje tiskovin a jiných zdrojů.

3. Rozpočet a vyúčtování zpracovává Kulturní centrum v Rakovníku a projednává je přípravný výbor.

V. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

1. Statut POPELKY nabývá účinnosti dnem schválení pořadatelů.

2. Případné změny a doplňky statutu jsou věcí dohody pořadatelů POPELKY.

3. Zrušuje se statut POPELKY ze dne 22. 8. 1992.

V Praze dne 8. 2. 1995

V Rakovníku dne 5. 1. 1995

dr. Vítězslava Šrámková v.r.
za IPOS - ARTAMA

Alena Mutinská v.r.
za Divadelní spolek TYL Rakovník

Miloslav Novák v.r.
za město Rakovník

Krakonošův divadelní podzim 1995

národní přehlídka venkovských divadelních souborů ve
Vysokém nad Jizerou - 7. - 14. 10. 1995

26. ročník

Propozice přehlídky

Krakonošův divadelní podzim je koncipován jako národní nesoutěžní přehlídka amatérských divadelních souborů zřizovaných v místech, která mají venkovský charakter. Přehlídka umožní konfrontaci nejlepších výsledků práce souborů z těchto míst. V jejím rámci budou realizovány rozborové semináře, kurs praktické režie a další vzdělávací, kulturní a společenské akce. Jednotlivá představení bude hodnotit odborná porota, která také navrhne nejlepší inscenace k účasti na Jiráskově Hronově, celostátní mezidruhové přehlídce amatérského divadla. V závěru přehlídky budou oceněny nejlepší výkony.

Program přehlídky stanoví programová rada na základě:

- návrhů vzešlých z výsledků krajských přehlídek;
- návrhů vzešlých z výsledků krajských výběrových soutěží, nahrazujících krajské přehlídky;
- návrhů organizací divadelních amatérů a odborného aktivu ARTAMA.

Rozhodnutí programové rady je závazné.

Odborné poroty krajských přehlídek či výběrů mohou nominovat po jedné inscenaci a doporučit další inscenace (s uvedením pořadí) k výběru do programu národní přehlídky.

Organizace divadelních amatérů - jejich střešové orgány mohou doporučit po jedné inscenaci k výběru do programu národní přehlídky. Obdobně může uplatnit doporučení odborný aktiv ARTAMA.

V kompetenci přípravného výboru přehlídky je právo zařadit do programu vystoupení hostujících souborů, přičemž jejich výběr není omezen na soubory z míst, která mají venkovský charakter.

Navrhovatelé nominují a doporučují inscenace prostřednictvím přihlášek (viz vzor otištěný v bulletinu d'Artaman), které odešlou ve dvojím vyhotovení na adresu ARTAMA, do rukou dr. M. Strotzera, P.O.Box 2, 140 16 Praha 4-Nusle.

K přihláškám je třeba přiložit:

- osoby a obsazení, včetně údajů o režisérovi, scénografovi, autorovi hudby atd.;
- textovou předlohu inscenace;
- hodnocení inscenace se jmény hodnotitelů.

Uzávěrka doručení přihlášek je 12. 6. 1995. Jednotlivé přihlášky musí být doloženy odborným hodnocením inscenace s výrazným sdělením, v čem navrhovatelé spatřují oprávněnost návrhu k zařazení inscenace do programu přehlídky.

Se soubory zařazenými do programu národní přehlídky uzavře přípravný výbor přehlídky smlouvu o vystoupení, v níž budou vymezeny podmínky vystoupení a pobytu souboru ve Vysokém nad Jizerou.

SENIORSKÉ DIVADLO

S tímto pojmem se čeští amatéři naplno setkali až na loňském Jiráskově Hronově. První hronovská sobota byla věnována jednak přednášce švýcarské lektorky paní Josette Gilman, jednak dvěma seniorským představením. Až do Hronova se však se seniorským divadlem potkaly pouze seniorská skupina souboru Máj a částečně také senioři z loutkového divadla Pimpler. Obě divadla se zúčastnila 3.

evropského festivalu seniorského divadla v dánském Odense v r. 1993 a Májovci o rok později na 4. ročníku tohoto setkání v Hannoveru. Jejich dojmy z obou festivalů byly na první pohled jakoby rozporuplné. Skvělá, srdečná, nesmírně přátelská atmosféra, plná lidského tepla a prostá jakékoliv rivalita, ale o divadlo ani moc nejde. Na toto divadlo snad nelze klást umělecká kritéria, jeho smysl je patrně jiný. Zvláště na Máj hleděli už v Dánsku jako na zjevení. Nechtěli věřit, že nejsou a ani nikdy nebyli profesionály. Ostatně, kdo viděl Čechovovy "Námluvy", herecký koncert Jarky Mikešové a pánů Rady a Urbana v režii dalšího seniorského divadelníka Františka Mikeše, v němž se zúročila více než třicetiletá divadelní zkušenost všech aktérů, ví, o čem je řeč.

Hnutí seniorského divadla je v Evropě velmi silné. Základy někdy před dvaceti lety kladli ve Švýcarsku, Německu a v severovýchodních státech, zejména Švédsku a Dánsku. Tady všude mají republikové přehlídky, dílny a semináře, o něž se starají sekce seniorského divadla republikových divadelních svazů. Konají se evropská setkání seniorů. O společenské vážnosti loňského festivalu v Hannoveru svědčí např. fakt, že zahájení byli osobně přítomni primátor města Herbert Schmalstieg a ministryně pro vědu a kulturu Dolního Saska Helga Schuchardt a že záštitu akci poskytlo spolkové ministerstvo pro rodinu a seniory. Pan primátor ve svém úvodním pozdravu řekl mj., že "divadlo je nejlidštější formou umění. Obohacuje život. Znepokojuje a obveseluje, vyzývá a napíná, zvyšuje cítění života a vybízí k přemýšlení. Proto je divadlo důležité jak pro jednotlivce, tak pro společnost. V Německu je divadlo důležitou částí kulturního života." V roce 1994 byl založen Evropský svaz seniorských divadel (VEST), který sdružuje zatím 140 divadelníků z Německa, Rakouska, Norska, Francie, Španělska, Belgie, Dánska, Irska, Řecka a České republiky (divadlo Máj). Svaz, jehož sekretariátem je Svaz německých amatérských divadel (BDAT). Nabízí zprostředkování výměny informací, idejí, výměnu představení, informace o festivalech, přehlídkách a vzdělávacích příležitostech. Chce přispět k rozšíření hnutí seniorského divadla v Evropě a získat pro ně finanční prostředky i z Evropského společenství.

Zkusme si tedy věci pojmenovat. Je to záležitost spíše sociální, v níž o umění jde až ve druhé řadě? Jsou seniorská divadla pokračováním ochotnické tradice, nebo jsou důsledkem setkávání seniorů a jejich spolužití? Co hrají a pro koho? Snad z toho vyplyne, co se seniorským divadlem u nás.

Proč?

Jan H. Strakeljahn, ředitel festivalu v Hannoveru a umělecký vedoucí seniorského divadla Kurzweil, říká, že senioři chtějí dokázat, že byt jsou v postproduktivním věku, jsou stále společensky aktivní a nechtějí své dny trávit čekáním "na smrt". V době utváření sjednocené Evropy, v době, kdy se demograficky vyrovnává počet mladých a starých lidí, potřebuje společnost také "aktivní stáří". Tato aktivita neznámá kávové dýchánky, ale především aktivní vztah k životu včetně vyjadřování se k problémům postavení seniorů ve společnosti. Divadlo je pro seniory nad šedesát let (to je oficiální seniorská hranice) příležitostí dokázat sobě i druhým, že stáří je přirozenou etapou lidského života a že záleží jen na každém z nás, co s ní udělá.

Kdo?

Většina seniorských divadelníků jsou osamělí lidé ze středních a sociálně slabších vrstev, pro něž divadlo z lidského i sociálního hlediska znamená hodně. Většinou nemají žádné předcházející divadelní zkušenosti. Znamená to tedy, že s divadlem začali až v seniorském věku. Divadlo je pro ně příležitostí dokázat sobě i druhým, že se necítí být odepsaní. Pamatují se např. na jednoho člena švýcarského seniorského divadla z Curychu, který v civilu chodil o holi a musel být podpírán. Špatně také mluvil. Postavit se na jeviště, mluvit roli a přejít z jedné strany na druhou, muselo

být pro něj obrovským úkolem. Zvládl ho. Paní Libuška z Düsseldorfu je českého původu a nikdy divadlo nedělala. Dnes ve svých šestapadesáti hraje divadlo, stepuje a současně tančí. Cítí se i vypadá mladě a duševně zcela svěže.

Kde?

Seniorská divadla vznikají především tam, kde se senioři setkávají. V penzionech, v domech volného času, v německých tzv. kávových společnostech. V kávové společnosti se před patnácti lety setkala také většina členů citovaného německého divadla Kurzweil. Divadelní zkušenost zde však má vedoucí souboru, a to jak režisérskou, tak hereckou. Ve Švýcarsku je např. možné, aby taková skupina požádala divadelní svaz o lektora, který s nimi inscenaci připraví a zcela nebo částečně hradí jeho odměnu. V zahraničí se tvrdě střetávají dvě tendence - tzv. čisté seniorské divadlo, jehož členy jsou pouze senioři, kteří hrají jen pro seniory a trochu se izolují od dalšího divadelního dění, a příležitostné seniorské inscenace, např. typu divadla jednoho herce, vytvořené členem nějaké věkově smíšené divadelní skupiny. Účastníci hronovského semináře jistě potvrdí, že paní Gilman zdůrazňovala nebezpečnost jakékoliv izolace.

O čem?

Z dramaturgického hlediska převažují dvě tendence, které se většinou spojují v jedné inscenaci. Prvou z nich je tzv. "sociálně kritické divadlo", které se snaží objevit a pojmenovat bolavý nerv společenské existence seniorů, jako je vztah mladých a starých, osamělost, programové uzavírání se do sebe, neschopnost navazovat nové kontakty. Většinou formou skeče, tj. krátkých satirických nebo humorných scének, jsou předváděny typické situace a typické jednání. Z pěti německých skupin na festivalu v Hannoveru tento druh divadla předvedly čtyři soubory. K nim můžeme připočítat také soubor švýcarský a inscenaci z Rakouska. Vždy šlo o vlastní texty, popř. autorská zpracování na motivy.

Skupina z Düsseldorfu přivezla revui s volnými motivy vyprávění B. Brechta "Nehodná stařena", nazvanou "Tomu mamí nemůžeš rozumět", hra "Langusty" Freda Dengera označená jako sociálně kritický kus pro jednu herečku skupiny z Allgäu je příběhem staré uklízečky vyhozené na dlažbu, která si chce splnit jeden sen "koupit drahé langusty a pozvat na ně své přátele", rakouská "Hvězdná hodina Josefa Biedera" vypráví o starém rekvizitáři, kterému se plní sen - jednu hodinu je hercem a režisérem v jedné osobě, tuto hodinu zaplatí ztrátou zaměstnání, skupina Starožitnosti z Koblenze se představila pásmem z vlastní autorské dílny nazvaném "Tak vypadá život seniorů nebo snad nikoliv?". Tak bych mohla pokračovat představením dalších skupin. Druhou dramaturgickou linií je zábavné divadlo, tj. hledání a adaptace divadelních kusů určených původně pro jinou věkovou kategorii. Sem patří i divadlo Máj s "Námluvami" nebo např. katalánská inscenace komedie A. Mestrese "Mnoho povyku pro nic", v němž po mnoha zápletkách se milenecké dvojice konečně setkají. Díky jižnímu temperamentu ani nevidilo, že milovníci a milovnice byli opravdu postarší. Skupina z Rathenowa si upravila frašku Hanse Sachse "Mrtvý muž". Manžel předstírá smrt, aby se přesvědčil, zda její žena opravdu miluje.

Najít hru pro seniory je také úkolem příležitostných autorských soutěží. Jedna z nich vrcholila při hannoverském festivalu. Vítězná autorka Ursule Sülter je více než osmdesát let. Její hra situovaná do domova starých lidí "Mnoho křiku pro dva" je komedií o dvou kohoutech, kteří se perou o přízeň své spolubydlící.

Jak?

Odpověď na otázku vyplývá přirozeně z toho, o čem seniorská divadla hrají. Zvláště v sociálně kritických kusech text vzniká společnou prací. Členové skupiny přinesou náměty a v improvizovaných scénkách a etudách zkoušejí a

posuzují, zda je dialog opravdu živý a zápletka nemá knižní povahu. Faktorem, který musí být brán v úvahu, je také věk herců, jejich schopnost naučit se text a jejich takřka nulové divadelní zkušenosti a dovednosti. Z praktických důvodů jsou role často alternovány.

Pro koho?

Zábavné kusy jsou uváděny v domovech, nemocnicích, sociálních ústavech, sociálně kritické se snaží oslovit širší veřejnost. Seniorská divadla se většinou nezúčastňují dalšího divadelního dění včetně běžných festivalů, dílen apod. Hrají a účastní se akcí určených pouze této skupině. Hodnocení své práce lektorským sborem si v drtivé většině nepřejí a nevyžadují.

Jak u nás?

Z předchozího si laskavý čtenář jistě udělal úsudek sám. Za sebe chci zdůraznit, že nejde o módní trend a že seniorské divadlo může být příležitostí zatím především pro naši starší ochotnickou generaci, jak se setkávat s vrstevníky ze zahraničí, jak uplatnit své divadelní zkušenosti a jak rozšířit záběr obecnosti i o domovy a sociální ústavy. Doba, kdy také u nás budou vznikat podobné iniciativy v penzionech, asi není úplně blízka, ale kdoví. První národní přehlídka seniorského divadla letos v Plzni chce dát seniorům potřebný impuls a motivaci a zmapovat situaci. Pořadatelé netrvají ani na čistém seniorském věku, ani na pouze čistých seniorských divadlech. Je rovněž výrazem sebereflexe českého amatérského divadla, které je schopné absorbovat nové podněty. Úcta ke stáří rozhodně není jenom prázdňou proklamací. Je to záloha dnešních mladších na své lidské i divadelní stáří.

Lenka Lázňovská

Výchova, nebo divadlo? aneb O jednom falešném dilematu

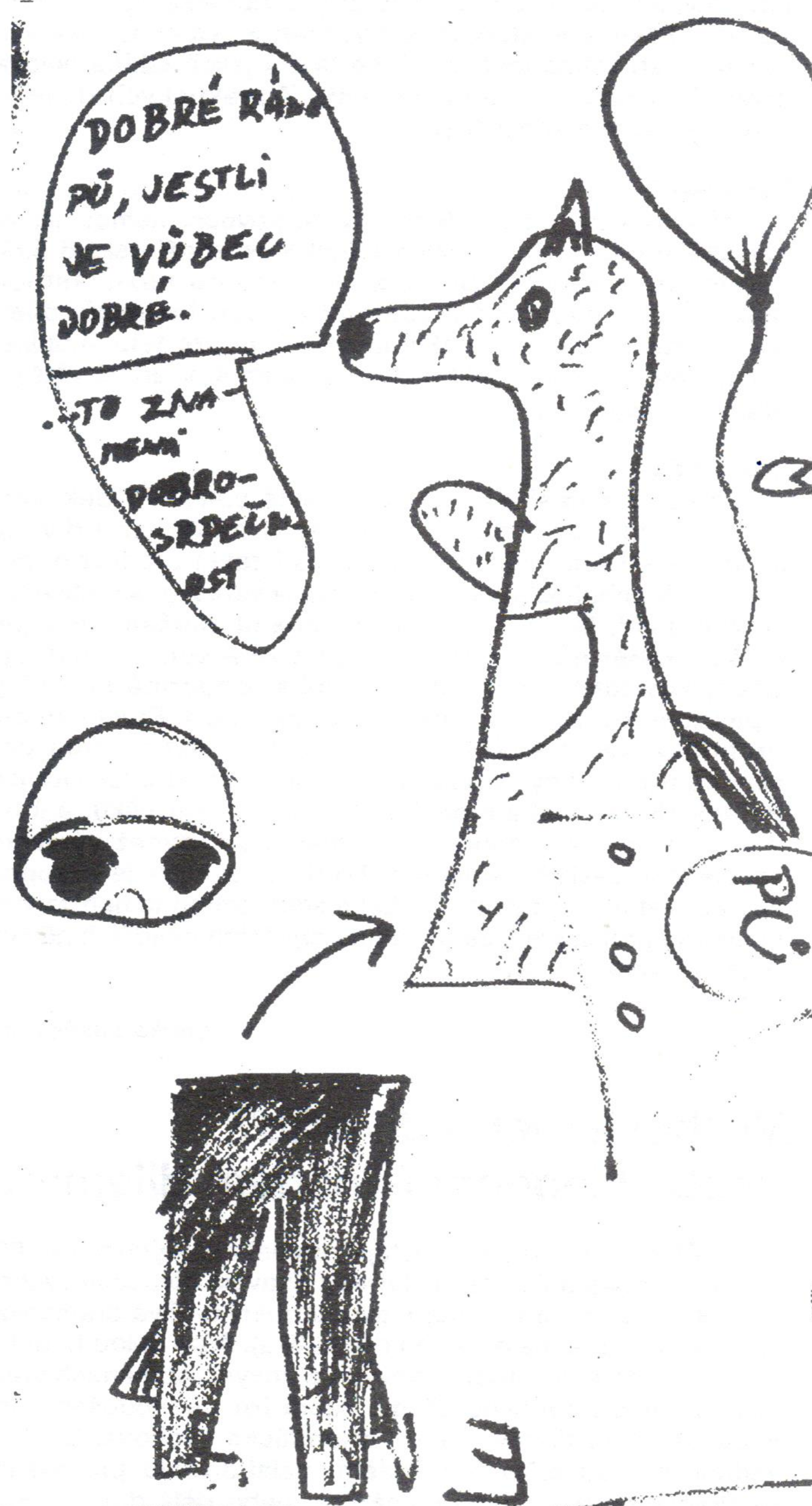
Už čtvrt století u nás existuje dramatická výchova (v 60. letech a v první polovině 70. let se jí říkávalo divadelní výchova, v 90. letech přibýly alternativní termíny tvořivá dramatika, výchovná dramatika nebo jen dramatika). A po celou tu dobu se v článcích a diskusích v nových a nových obměnách vrací více či méně vyhocené dilema, které lze zjednodušeně pojmenovat: buď divadlo, nebo dramatická výchova. Buď se vedoucí rozhodne, že bude s dětmi dělat divadlo, pak ovšem na dramatickou výchovu nemá čas, nebo dělá dramatickou výchovu - a pak není divu, že to jeho dětské divadlo je jaksi nepřesvědčivé, nanicované, že to vlastně ani divadlo není...

(Statisticky podložené to nemám, ale zdá se mi, že nejčastěji vystupují s tímto názorem ti, co divadlu sice rozumějí, ale praktických zkušeností z dlouhodobé, systematické práce s dětmi příliš nemají. Anebo naopak jsou to ti, kteří s dětmi často obětavě pracují, ale o moderním divadle toho příliš mnoho nevědí.)

Příznám se hned zkraje, že tohle schematické vidění problému pokládám za mylné a ve svých důsledcích matoucí.

Divadlo a dramatická výchova jsou spolu spjatá analogickými nitkami podobně jako výtvarné umění a výtvarná výchova, nebo třeba hudba a hudební výchova. Dětský výkres nebo výtvarný objekt nevzniká, respektive neměl by vznikat pro onen produkt sám, ale jako vedlejší produkt, v němž se částečně odráží cesta, proces, jímž s dítětem ve výtvarné výchově jdeme. V obdobném vztahu je inscenace a její prezentace (představení na veřejnosti) k procesu dramatické výchovy. Z toho ovšem vyplývají přinejmenším dvě zásadní věci:

1. Že produkt (inscenace) není cílem práce s dětmi (tím, jak bylo mnohokrát formulováno, je - ve zkratce řečeno - komplexní rozvoj osobnosti dítěte),

ale také

2. že invenční, poučená a kumštýřsky jiskřivá, talentem podložená práce na onom "vedlejšímu produktu" může výrazně obohatit (výchovný) proces, který je jádrem a páteří všech estetických výchov, včetně dramatické.

Dlouho, až do poloviny 80. let existovala česká dramatická výchova téměř výhradně jen v podobě divadla hraného dětmi (a nejčastěji v mimoškolní sféře). První průnik dramatiky do školství se odehrál na půdě mateřských škol. A po listopadu 89 se pak brány školství začaly dramatickému otevírat naplno. Není divu, že to, po čem školy, respektive učitelé v první řadě sáhli, byla ta podoba dramatiky, která nepočítá s divadlem a divadelním představením. Dodejme, že vývoj tu nešel od extrému k extrému: kvalitní, skutečně působivé a přesvědčivé divadelní představení vzniklo jen tehdy, když vyrůstalo ze systematického, promyšleného "dramatického" procesu (vzpomínám si do dneška na pracovaný systém Milady Mašatové, uveřejněný v obrysech v jedné z Kaplických čítanek, v němž každá inscenace měla své přesné místo a funkci jako důležitý prostředek ve spirále

dlouhodobě promyšleného procesu). A dramatika ve školách na druhé straně, ač většinou rezignuje na divadlo, má tu pravou jiskru tehdy, když ji má v rukou kantor obdařený dávkou uměleckého, kumštýřského cítění anebo ještě přesněji kantor muzicky založený.

Ani v jedné z těchto podob nestojí tedy problém: buď divadlo, nebo výchova, ale: **dobré divadlo jako jeden z významných prostředků výchovy.** Neboli - divadlo (práce na inscenaci, veřejné vystoupení) není pro dramaturgy nezbytnou podmínkou. Ale dokáže-li pedagog (a každý, kdo s dětmi pracuje - ať dobře, nebo špatně - ať se mu to líbí nebo ne - ať si to připouští, nebo ne - pedagogem tak či onak je) v dramatické výchově pracovat i s divadlem, může to jeho práci s dětmi významně obohatit.

Čím tedy mohou příprava divadelního nebo přednesového tvaru a veřejné vystupování dětí přispět do systému dramatické výchovy? Jaké mají, respektive mohou mít v jejím rámci funkce? Některé z nich jsou v pravém slova smyslu nezastupitelné, protože je nemůže nabídnout žádný jiný prostředek dramatické výchovy. Při veřejném vystupování se např. děti učí zvládat trému, pracovat s ní jako s prostředkem koncentrace a aktivizace. Při přípravě jevištního tvaru a při jeho prezentaci jsou děti vedeny k odpovědnosti za vlastní práci před veřejností, k odpovědnosti za společnou práci. Dále mají možnost seznámit se hlouběji s kvalitními literárními díly a s jejich výstavbou (při přípravě inscenace nelze zůstat u povrchní dojmologie "líbí-nelíbí", u nestrukturovaných zážitků z běžné četby, ale je třeba s dětmi pronikat do struktury textů, je třeba vést děti k důkladnějšímu poznávání prostředků a postupů, jichž autor v díle užívá atd.). Při práci na inscenaci nebo recitačním pásmu jsou děti vedeny k možnosti uvědoměle a cílevědomě ovlivňovat celek, na němž se podílejí, který spoluvytvářejí (práce s temporytmem představení...). A pochopitelně umožňuje příprava divadelního tvaru a jeho prezentace na veřejnosti seznámit se i s organizačním a technickým zázemím, které k divadlu patří. A konečně udává práce na inscenaci také směr určitému časovému úseku práce dětské skupiny, přináší nové možnosti motivací, podnětů, témat. (Konkrétní příklad popsala velmi instruktivně Dana Svozilová, vedoucí jedné ze skupin - oddílů Pirka, v příspěvku o práci na Aškenazyho pohádce Na jednom stromě ve sborníku Pohledy - projektová metoda ve škole a za školou, ARTAMA, Praha 1993.)

V současné době, kdy se dramatika zabývá - byť s problémy (nezanedbatelnými, ale pochopitelnými a věřím, že časem zvládnutelnými) - i v základních školách a zaplácámbu i v několika osvětlených vysokoškolských pracovištích, která připravují učitele základních škol, nadešla, myslím, chvíle soustředit opět více pozornost na to, jak může práce na divadelním a přednesovém tvaru a následně i na představení obohatit proces dramatické výchovy a to, co je jejím hlavním cílem - osobnostní a sociální rozvoj dítěte. Proto se Centrum dětských aktivit v ARTAMĚ spolu se sdružením pro tvořivou dramaturgii rozhodly, že "pokročilým" i začínajícím vedoucím dětských a mladých souborů a učitelům, kteří chtějí pracovat v dramatické výchově s divadlem, nabídne neformální instituci - Klub dětského divadla.

KDD bude fungovat zejména v podobě dlouhodobého cyklu víkendových setkání (dílů) a bude mít na programu práci nad konkrétními inscenacemi dětských a mladých souborů, bude věnovat pozornost rozvoji metodiky dětského a mladého divadla a také rozvoji dovedností, které by neměly chybět vedoucím dětských a mladých divadelních, loutkářských a recitačních souborů.

Pokud se mezi čtenáři Amatérské scény objeví zájemci o tento klub, stačí se přihlásit na adrese: ARTAMA, Centrum dětských aktivit, Křesomyslova 7, 140 16 Praha 4, tel. 02/6121 5683-7.

Jaroslav Provazník

POEZIE POTŘEBUJE ZANÍCENÉ SPŘÍZNĚNCE

aneb Český umělecký přednes 1994

Poezie - je to ta rozdrbaná, naivní i dle výrazu vychytralá dívenka, která se na nás dívala ze stránek zpravodaje loňského Wolkrova Prostějova a měla značku "WP" na klobouku? Nebo snad nabízela WP jako záchranný pás pro ty, kdož ji milují? - I tak si můžeme její gesto vyložit.

"Zanícenými spřízněnci poezie" totiž myslel básník, dramatik a předseda parlamentu Milan Uhde, jehož v titulu citujeme, recitátory. (Napsal to ve vyznání dalšímu festivalu amatérského uměleckého přednesu - Moravskému festivalu poezie ve Valašském Meziříčí, jemuž bylo loni 30 let.) Právě na přednášeče literatura zapůsobí natolik, že cítí potřebu si ji přivlastnit a zároveň ji sdělit. Propůjčují jí svůj hlas, vysvobozují ji z tichého zakletí na stránkách knih, a tím ji pro sebe a často i pro své posluchače umocňují. Pravdou je, že jejich počet v posledních letech klesl. Ne, že by bylo v populaci náhle méně mladých, kteří potřebují poezii. Spíš mají dnešní -nácitiletí štěstí, že názor na život i společnost lze veřejně vyslovit i bez složitého přediva metafor. A taky smůlu, že pragmatická doba nasvícená barevnými televizními seriály na deseti a více kanálech je odlákává od knih. Z čtenářů jsou dnes více diváky a komplikovanější struktura literárních textů se pro ně stává těžce louskaným oříškem. A když už se mladí přese vše k poezii proderou, jen těžko hledají a nacházejí spojence, další spřízněné duše, radu, jak text interpretovat, jaké výrazové prostředky použít. A stále platí, že poněkud výjimečný zájem i talent potřebují pěstovat. Takže ano, počty recitátorů se výrazně ztenčily a těch, kteří najdou cestu do regionálního kola a mají šanci dostat se na Wolkrův Prostějov, Šrámkovu Sobotku, Moravský festival poezie či Poemu, je jen hrstka.

Právě loňské národní recitační přehlídky však zaznamenaly, že pomaloučku, polehoučku přichází jistá renesance přednesu. V kvantitě účastníků se to ve srovnání s roky 1992 a 1993 projevilo už v regionálních kolech. Vyšší kvalitu dramaturgického výběru a solidnější interpretaci zaznamenaly národní přehlídky. V repertoáru sice nelze zaznamenat výraznější zaměření na určitý typ poezie, ale rozhodně se rozšířila škála recitovaných textů. Od stále se vracějícího Préverta, ale také věčného a už poněkud obehnaného Holubova Psa v lomu, se recituje Hauková, Kolář, Wernisch, stále Orten, Rilke, ve větší míře se vrací Mikulášek, Šiktanc, Šotola, ale i po více než čtvrtstoletí Nezval - jeho Neznámou ze Seiny jsme slyšeli v uchvacující, zcela současné interpretaci Stanislava Rubáše. Na Poemě příjemně překvapily dva zajímavé, dramaturgicky velice rozdílně pojaté úryvky z Dykova Krysaře. Pro šestnáctileté a ani dvacetileté přitom nejde o opakování, ale o životní objevy! A občas je "objeven" i autor známý a pro přednes nepředpokládaný - např. odchovanci královéhradeckých Jesliček tak našli a pro přednes obhájili téměř pozapomenuté prózy Poláckovy. Ty však rozhodně nebyly jedinou výpravou do sféry úsměvu, hravosti, humoru a jeho aristokratičtějšího příbuzného nonsensu. Ve všech soutěžích přibylo úsměvných a humorných textů (Otto, Vyskočil, Vodňanský, Fulghum, Leacoc, Jirotko, Frynta, Corroll, Cros, v souborech Morgenstern, Jandl a další). Tady lze jednoznačně hovořit o výrazné tendenci současného českého přednesu. Jde o texty posluchačsky vděčné, možná proto je jev, po němž se řadu let marně volalo, zpochybňován. Ale ne každý humor je podbízením se publiku, inter-

pretační příprava a výstavba takové předlohy není o nic méně náročná než u textu s vážným, i filozofickým poselstvím. Za všechny lze jako příklad uvést náročně hlasově i pohybově koncipovaný výkon V. Březky v próze P. Otty Mládenec kupuje nový šat nebo J. Tomáštkové v Poláckově O posazení klobouku. A nelze tady nevzpomenout přednes Markéty Hájkové na MFP. Dosud téměř neznámá recitátorka (postoupila ze Šrámkovy Sobotky) překvapila promyšleně obsahově i formálně koncipovaným přednesem textu Ch. Crose Posedlost. Pracovala s hlasovou stylizací přecházející až do melodie s tempem a úměrným využitím pohybu a gesta perfektně umocnila komický účín předlohy.

Přesto je pravda, že sólovému přednesu chybí odvaha po provokativním sebevyjádření, výrazné poselství, odvaha překročit normy. Většina sólistů např. Wolkrova Prostějova byli vnímaví i talentovaní mladí lidé, ovšem bez dostatečné tvůrčí razance i zaujetí, které by se proměnilo v důkladnější práci s textem před jeho interpretací. Ale přesto se odstupem času jasně vyčleňují osobité přednesy - např. Markéty Skrčené (Prévert) či myšlenkově i interpretačně velmi zajímavý výkon Stanislava Rubáše v Třetí elegii R. M. Rilka i v již zmíněné Nezvalově Neznámé ze Seiny. Když k nim připočteme jistě ne vnějškově efektní, ale plné niterného napětí projevy Kamilly Drtinové (Orten, Halas) a příslib, který v úryvku o Tlachapoudovi v Carrollově Alence v kraji divů naznačila mladičká Kateřina Petřílková, jeví se minulý rok v přednesu docela slibně.

Ono těch výrazných, nezaměnitelných, prostě nej- nebývalo nikdy mnoho. Proto si myslím, že neměl pravdu Mirek Kovářík, který se ve 3. čísle WP přiznal, že je na přehlídce už potřicáté a řekl: "... v posledních letech tady chybí výrazné umělecké, trochu provokativní inscenace, které zneklidní zejména hladinu soutěže divadel poezie. A koneckonců i sólistů. Jestliže v budoucnu k něčemu takovému nedojde, bude se muset uvažovat, jestli to takhle ze setrvačnosti může pokračovat." Nejspíš to napsal před zhlédnutím posledního vystoupení - Naivně poetického divadla z Plzně, které uvedlo Párty na troskách deníku malého lorda, provokativní erotickou poezii surrealisty Karla Hynka. Šlo o inscenaci, která rozhodně měla blízko k uměleckému činu už mírou nadhledu, kterou dokázala při interpretaci udržet. Dokonce navázala i na často vzpomínanou tradici WP - divadla poezie tu nejednou uváděla dosud nepublikované texty autorů, na něž oficiální proud literatury zapomínal pro jejich myšlenkovou či formální nonkonformitu. A přinejmenším sólistické výkony, o nichž jsem se zmínila, byly do té míry výrazné a nezaměnitelné, že by bylo velmi nespravedlivé hovořit o pouhé setrvačnosti. Pravděpodobně hned tak neuslyšíme přednes - politikum. I když kdoví, zda úpěnlivé hledání křehkosti a něhy, které zaznělo třeba ve výkonech Kamilly Drtilové, není to dnešní, skutečně nejopravdovější politikum. A zda my, pro něž sebevyjádření znamenalo revoltu a hledání velké formální gesto, právě tímto požadavkem nevyjadřuje jistou setrvačnost.

Vítězslava Šrámková

VČERA, DNES A ZÍTRA AMATÉRSKÝCH DIVADELNÍCH SOUBORŮ

Řádky o bytí souborů známých i méně známých, řádky pro informace, zkušenosti, inspiraci, zamyšlení . . .

Ve čtyřiceti tříletém batoletem

Pražský divadelní soubor Máj patří v naší republice rozhodně k nejznámějším. Vždyť také na svých úspěších a slávě pracuje již téměř čtyři desítky let. Připomeňme z časů již minulých alespoň několik momentů, jimiž se zapsal do historie českého amatérského divadla: v roce 1977 účast na Jiráskově Hronově s inscenací Zapomeňte na Herostrata (G. Gorin), o rok později Pivoda, vodník pod vyšehradskou skalou (F. Langer) na Národní přehlídce her pro děti v Ostravě, v roce 1991 pohádka Pasáček vepřů na rakovnické Popejce, ale opomenout se nesluší ani mezikrajové přehlídky - Paroháči (E. Labiche, 1978), Liška a hrozny (G. Figueiredo, 1980). A konečně loni v rámci Seniorského divadla na Jiráskově Hronově Čechovovy "Námluvy".

V posledních pěti letech se náš život tak dynamicky proměnil, že by se těžko našel člověk, který by mohl pravdivě prohlásit: Vše při starém! Proto jsem **Pavla Vadlejcha**, vedoucího Divadelního souboru Máj, pozvala k povídání o současném českém amatérském divadle.

■ **Máj měl dlouhá léta domovskou scénu v pražském Radiopaláci. Nedávno jste se ale "přestěhovali". Proč a kam?**

Soubor oficiálně vznikl 1. listopadu 1956 pod patronací ÚKDDS, později ÚKDŽ. Tomuto zařízení patřil i Radiopalác, kde jsme v Malém sále měli dlouho nejen stálou scénu, ale i své diváky při pravidelných sobotních představeních. S tím jsme se museli rozloučit v roce 1992, protože patronace ÚKDŽ byla ukončena. V červenci 1992 jsme se zaregistrovali na ministerstvu vnitra jako právní subjekt po názvem Divadelní soubor Máj Praha, občanské sdružení. A začali jsme hledat nové útočiště. Trochu jsme přitom možná lapali po dechu, ale podle přísloví "Co tě nezabije, to tě posílí" jsme taky nabírali síly. Díky tomu jsme ani nepřerušili zkoušení, ani nepřestali hrát představení. Snad v tom byly i podvědomé obavy, že kdybychom třeba na chvíli přestali, možná bychom se už nedali znovu dohromady. A pak se na nás usmálo štěstí! Za necelý rok jsme rádi přijali smluvní dohodu o pronájmu zkušebních prostor na Solidaritě ve Strašnicích, tedy opět v "zavedeném" divadelním prostředí. Získali jsme střechu nad hlavou, máme kde zkoušet a kde hrát.

■ **Proměnila se nějak výrazněji práce souboru?**

Samozřejmě. Vlastně jsme v roce 1992 soubor založili znovu. Vyzvali jsme tehdy všechny členy, aby se sami rozhodli, aby se do souboru znovu přihlásili. Někteří zhodnotili situaci, tak, že dnes už nejsou členy, ale stali se přáteli, jak to odpovídá stanovám občanského sdružení. Prostě dneska už není doba, kterou pamatují naši předchůdci i někteří bývalí členové, kdy si prostě přišli do divadelního souboru "jen zahrát", dneska se musíme starat o všechno společně - od dramaturgického výběru přes stěhování kulís, starost o kostýmy až po organizaci zájezdů.

■ **Myslíte si, že tohle je hlavní problém amatérských divadelních souborů dnes?**

To bych se neodvážil. Koneckonců problémy jsou vždycky a musíme se s nimi poprat. Naštěstí se v našem souboru dodržuje určitý řád, vyznačující se odpovědností členů, což umožňuje spolupráci na inscenacích. Například je-li souborovým fermanem oznámena zkouška, dá se předpokládat, že se na ni 99 procent aktérů dostaví. To ovšem neznamená, že bychom často nestáli před otázkami: Co, kdo, od koho, a jak?

■ **To platí i pro výběr inscenací?**

To hlavně. Kolikrát jsme už odložili text vydaný Dilií, protože pro jeho nastudování nemáme obsazení, nebo proto, že se do něj členům souboru prostě nechtělo. Tak jsme se vydali cestou vlastních her. Mohu jmenovat třeba pohádky O princezně s obručí, Přijíždí král Devětkrát, Království bez prince, nebo pro dospělé První setkání iniciativy blbejch.

Ovšem tahle cesta přináší pochopitelně mnohá úskalí, jelikož nikdo z nás není zkušený dramatik. Prostě zkoušky - to je opravdu zkoušení...

Soubor má dnes přes dvacet členů a stejně tolik máme přátel souboru - a co hlava, to názor. Když se třeba rozhodneme pro vlastní text, nezřídka se ozve: Kdo to napsal, ten ať taky režíruje, neboť nejlíp ví, jak na to a co s tím. Takový "šťastlivec" je potom, kromě chuti do práce, postižen přinejmenším autorskou nevidomostí (i když samozřejmě funguje i "kolektivní nápověda" a každý něco přidá).

■ **Podle počtu členů nejste malý soubor, i když s dobou před třiceti lety se to určitě nedá srovnávat. Přesto jste se zmínil, že míváte problémy s obsazením rolí.**

K té minulosti bych se už nechtěl vracet. To byla opravdu jiná doba, i když pamětníci na ni rádi vzpomínají. Není divu, vždyť to patřilo k jejich mládí. My dnes skutečně nejsme malý soubor, ale když si vybereme třeba nějaký známý vydaný titul, nedokážeme pak obsadit všechny autorem předepsané postavy. A jedná-li se o postavy důležité, co potom? Chybí nám v ý b ě r - princezen, princů, pantátů a panímám, pro zjednodušení pak často obsazujeme herce podle toho, jaká je jejich parketa - prostě škatulkování. Proto hledáme a přijímáme nové adepty. Kupodivu se nám jich v poslední době poštěstilo najít několik. A je zajímavé, že převládají mladí muži. Možná nám zde svítá jakási jiskřička!

Abychom nováčky podchytili, zapojíme je buď rovnou do hry, kterou zkusíme, nebo se účastní tzv. přípravky, kde si osvojují základy jevištního pohybu a řeči... a také aby se nelekli, až bude režisér zvyšovat hlas. Na takové osvojení jevištních návyků dohlížíme většinou sami nebo se snažíme získat zkušeného lektora. Není to snaha o snižování věkového průměru, je to snaha o rozšíření možností souboru.

■ **Mluvil jste zatím většinou o pohádkách nebo hrách pro děti. Je to programové zaměření souboru?**

Opravdu se zaměřujeme hlavně na děti, ale nezapomínáme ani na večerní představení. Už jsem se zmínil o Prvním setkání iniciativy blbejch, jejímž autorem je Jirka Cinkeis, člen našeho souboru. Patří u nás vůbec k divadelně nejneprodnějším. Teď připravuje svoje Aktovky z aktovky a těšíme se i na jeho Druhé setkání iniciativy blbejch.

■ **V našem povídání dosud nepadlo slovo peníze. Znamená to, že ty opravdu nejsou žádným problémem?**

Určitě nejsou tím nejdůležitějším nebo největším. Jak už jsem řekl, jsme občanské sdružení a jako takové hospodaříme, podle daných pravidel. Svá představení nabízíme kulturním střediskům a na základě smluv nebo dohod je potom odehrajeme. Naše inscenace se dočkají průměrně deseti až dvanácti repríz a čas, který věnujeme zkouškám, je dva až čtyři měsíce na jednu inscenaci. Z toho plynou naše příjmy. A je samozřejmě naší snahou, abychom se na našich štacích líbili, aby si nás totiž objednali znovu.

■ **Vaše štace - to jsou i představení na přehlídkách. Těšíte se na ně?**

Na představení se těšíme vždycky. Horší už je to potom s hodnocením poroty. Pro někoho je to možná příjemné, ale já mám leckdy při kritických připomínkách chuť vyskočit a začít vysvětlovat, jaké jsme měli problémy... Já vím, to porotu nezajímá, ale mrzí mě, když u diváků máme úspěch a porota nás rozebere, že by si od nás pes kůrku nevzal. To pak může i ubrat chuť do práce.

■ **Co chystáte pro nejbližší dobu?**

Po dokončení Aktovek z aktovky chceme nastudovat pohádku a pak již zmíněné Druhé setkání iniciativy blbejch. A v plánu máme takový větší projekt, o kterém bych zatím ještě rád pomlčel. Jen mohu prozradit, že je určený pro důstojné 40. výročí založení souboru v roce 1996.

Děkuji za rozhovor.

Zuzana Beranová

NEJEN DIVADELNÍ PRKNA ZNAMENAJÍ SVĚT

Vystříhnout parádní roli, připravit inscenaci, na kterou se nezapomíná, slyšet nebo dokonce si přečíst na ni příznivou kritiku, dovést ji až na některou z řady přehlídek - to bývají cíle práce našich souborů. Ovšem kdo pomyslí na to, - a ko- ho by to vlastně mělo zajímat - co všechno předcházelo té chvíli, než diváci zasedli do více nebo méně zaplněného sálu a než se opona rozhrnula.

Je to hezká řádka starostí, které divadelní soubory překo- návají, hledají své zřizovatele nebo zřizovatele zase opouště- jí, aby se postavily na vlastní nohy a samy si jako občanská sdružení hospodařily a organizovaly práci po svém. Libují si po takovém rozhodnutí tam, kde místní radní si váží jejich práce a podpoří ji buď finančním příspěvkem, nebo pomocí městského kulturního zařízení, nebo vytvořením podmínek, které řeší nepříjemné místní nové situace (např. pomohou odstranit nepřekonatelné břemeno nájmu v soukromých ne- bo pronajatých sálech). Způsobů podpory (ale i projevů ne- tečnosti) je nespočet.

Projděme se řádkou měst a obcí a na příkladech hledejme postupy hodné nebo nehodné následování. Pro radní i pro ochotníky:

BOLERADICE (okres Břeclav, 784 obyvatel)

Pracuje tady jeden z nejlepších venkovských divadelních souborů, několikanásobný účastník přehlídek ve Vysokém n. J. Jeho zřizovatelem je sice osvětová beseda, ale to je ta- ké její jediná činnost. Naopak soubor se stal zprostředkova- telem a organizátorem různých forem místní kultury. Divadel- ní soubor (alias osvětová beseda) dostává dotaci od obecní- ho úřadu, příležitostně i od okresního úřadu a hospodaří i se sponzorskými dary. V místě působící zahraniční podnikatel totiž přispívá souboru ročně 20 tisíci Kč a věnoval mu i cenné věcné dary. Navštívil totiž před několika lety jeho představení, v obci se mu zalíbilo, založil tam provozovnu a vytvořil řadu pracovních příležitostí pro občany. Co na to obecní zastupitelstvo? Z pěti členů rady byli (a snad i nadále jsou) čtyři členy divadelního souboru, pan starosta sám hraje divadlo a na celostátní přehlídce dostal cenu za roli Karla IV. v Noci na Karlštejně.

KAZNĚJOV (okres Plzeň-sever, 3 200 obyvatel)

Divadelní soubor Štace zůstal po zrušení závodního klubu a po pronajmutí kulturního domu podnikateli, který v něm zří- dil "Plutocentrum", jediným z řady kroužků, který si uměl po- radit. Vytvořil občanské sdružení a neúnavně pracuje dál. Svě inscenace často reprizuje v širokém okolí (prům. 20 představení). Obecní úřad dotuje ročně jeho činnost částkou 5-10 tisíc Kč, dary přispívají i místní závody. Co je ale nej- podstatnější: Nájemce býv. kulturního domu přijal podmínku majitele, tj. obce, pronajmout jeviště, kulisárnu, klubovnu a příležitostně dle potřeby i sál divadelnímu souboru za sym- bolický nájem 100 Kč měsíčně. Vztah s nájemcem se vytvořil jako velmi vstřícný. Všechny inscenace hraje soubor při sto- lově úpravě, často při svíčkách. Před představením (většinou bez přestávky) se obsluhuje (nekouří se) a po představení pokračuje posezení spojené s konzumací. Spokojeni jsou di- váci, nájemce sálu i členové souboru.

SEDLČANY (okres Příbram, 7 160 obyvatel)

Stopadesát let tu pracuje Spolek divadelních ochotníků, dnes již opět spolek se vším všudy, se stanovami, valnými hromadami, volbami atd. A k tomu výborně prosperující (2 - 3 premiéry ročně s 6 - 11 reprízami). Díky nebývalému divá- ckému ohlasu je činnost finančně zajištěna ze vstupného. Jak by nebyla, když i podmínky, ve kterých může pracovat, jsou nebývalé. Městský kulturní dům Josefa Suka byl pověřen městským zastupitelstvem, aby provozně zajistil činnost ve městě pracujících kulturních sdružení. Tak i Spolek divadel- ních ochotníků, pyšníci se velkým diváckým ohlasem nastu-

dovaných představení, má v kulturním domě zajištěny bez- platně prostory pro zkoušky, sál s jevištěm, výrobu kulis, propagaci i technické služby na jevišti. Po bezúplatném pře-vodu vlastní také rozsáhlý fundus kulis a nábytku. Výnos jed- né z repríz za to jde do pokladny kulturního domu. Ani to ne- ní zanedbatelné, že po premiérách přichází pan starosta s květinou na jeviště ochotníkům poděkovat. Jen tak mimo- chodem: Ve volbách dostal ze všech kandidujících největší počet hlasů.

TÝN NAD VLTAVOU (okres České Budějovice, 2803 oby- vatel)

Na nezáměr publika si nemohou stěžovat ani vltavotýnští ochotníci. Jejich Divadelní společnost Vltavan je už také ob- čanským sdružením a také si nenaříká. Má za sebou dvanáct sezon letních představení před otáčivým hledištěm s 220 se- dadly, zbudovaném členy souboru v městském parku. V prů- běhu léta se zde 30krát reprizuje nastudované představení (loni to byla Lucerna). Celkem 5000 diváků, a to v minulých letech byla návštěvnost ještě větší. Hlediště je sice majetkem města, právo hospodaření ale má Městské kulturní centrum, které areál Společnosti pronajímá za symbolický nájem 50 Kč. Ale i jinak vytváří podmínky pro její činnost: pronajímá jí klubovnu, zdarma dává k dispozici jeviště a sál. Společnost má 60 členů, ale na letních představeních se podílí kolem 100 občanů.

VELKÉ OPATOVICE (okres Blansko, 3600 obyvatel)

Podobně jako všechny další četné zdejší skupiny je i diva- delní soubor organizačně vázán na Městské středisko kultur- ních služeb. Členové souboru považují tento vztah za ideální. Středisko vede finanční stránku činnosti a zajišťuje krytí ná- kladů dle požadavků a návrhů souboru. Městské zastupitel- stvo věnovalo souboru starou budovu, z níž si členové vybu- dovali tzv. Barrandov - zkušebnu, klubovnu, malý bar, sklad kostýmů, dílnu, sklad kulis a letní posezení. Soubor si nenaří- cá na ekonomickou situaci ani na legislativní nedostatky, ani vlivy politikaření sem nezasáhly.

VYSOKÉ NAD JIZEROU (okres Semily, 986 obyvatel)

Kdo by pochyboval a neznal divadelní tradice tohoto pů- vabného horského městečka. Tady kulturní život už dvě sto- letí organizuje Divadelní spolek Krakonoš, který je - světe div se - majitelem divadelní budovy. V ní zajišťuje v průběhu roku provoz převážně činností svých souborů. Čtvrt století je po- řadatelem celostátní přehlídky venkovských divadelních sou- borů. Co všechno dovedou zorganizovat vysočtí ochotníci, o tom se přesvědčily už desítky souborů. I o uměleckých vý- sledcích jejich práce se v Amatérské scéně dočítáte. Ale na výjimečnost jejich celoroční obětavé dobrovolné kulturní aktivity, suplující městské zařízení, starající se o provoz a úpravy divadelní budovy, v té dnešní procházce musím přece jen znovu upozornit. Čtenáře - ale i vysoké městské zastupitelstvo.

Mohli bychom takto putovat dál a zaznamenávat, jakou roli kde hrají ochotníci v místním kulturním životě, za jakých podmínek pracují, jaké vztahy dokázali navázat se samo- správou a jak ta na oplátku jim pomáhá. Jenom, probůh, nečekejte, že za vás někdo vymyslí a prosadí přístup, který je nejvhodnější právě ve vaší situaci.

Šťastnou cestu!

Jiří Valenta

PS: Pětadvacet let hraje divadlo, režíruje, organizuje práci di- vadelního souboru v Horšovském Týně Václav Kuneš. Lec- kdo ho zná z Vysokého, kam se rád jezdívá příučit a pozná- vat, jak to kde dělají. Běh událostí ho po komunálních vol- bách postavil do čela města jako starostu. Hned na začátku udělal pěkné prohlášení, které končí:

"Příznivci ochotnického divadla mě znají z jeviště, a těm bych chtěl vzkázat, že i při plnění pracovních povinností si na tohoto koníčka najdu čas."

Doufáme, věříme a těšíme se na shledanou nejen na rad- nici, ale i na prknech. Ta přec jen znamenají svět.

Když mluví múzy, mlčí zbraně

Historie úvodem

Náš národ má umění v krvi. Potřeba kontaktu s uměleckou tvořivostí je nám dána do vínku snad genetiky doprovázejícími praotce Čecha. Není divu, že už v době vzniku naší armády vstoupila spolu s vojsky do kasáren umělecká tvořivost a neopustila je do dnešních časů. Tvůrčí práce v uměleckých souborech se stala pro mnohé vojáky zlidšťujícím prvkem výkonu vojenské služby. Od roku 1923 byla kultura součástí výchovné práce v armádě a kulturní kluby, tzv. "vojenská zátiší" po vzoru amerických vojenských domovů (YMCA), soustřeďovaly i činnost tehdy velmi oblíbených vojenských divadel. Rovněž po válce pracovala v armádě řada divadelních souborů. O odborný růst jejich členů pečovali i profesionální herci a režiséři, zejména z tehdy existujících armádních divadel (Vlasta Chramostová, Vlastimil Fišar, Aleš Podhorský a další). Některé z tehdejších amatérských vojenských souborů se zúčastnily i hronovských přehlídek (od r. 1951 několikrát např. DS "Stráž míru" z Plzně). Je samozřejmé, že jejich repertoár odpovídal charakteru doby a "ideologické péči" zřizovatelů. V 60. letech vznikaly vedle souborů vojenského amatérského divadla ve velké míře soubory malých forem, které pružněji reagovaly na aktuální dobové náměty. Postupně vyrůstala řada tradičních divadelních souborů, jejichž práce byla systematická a výsledky povzbudivé. V některých případech docházelo ke sloučení tradičních souborů civilních s armádními divadelníky (např. bechyňský div. soubor, jehož vznik spadá do roku 1855, navázal v roce 1957 tvůrčí spolupráci s místními vojenskými letci, soubor G. F. Belopotockého z Liptovského Mikuláše spojil svou 150ti letou tradici s divadelním souborem místní Vysoké vojenské školy).

Postupem let mnohé soubory vznikaly i zanikaly, ale ty tradiční se udržely navzdory redislokacím, nezájmu některých pracovníků armády, finančním a materiálním problémům. K těm patřily DS "Lužnice" z Bechyně, DS G. F. Belopotockého, posléze přejmenovaný na DS "Armi scéna", DS "Želeničiar" z Dolného Kubína, "Javorina" z Nového Mesta n. Váh., "Hviezda" a "Kamene" bratislavské vojenské školy, "Radost" opavského voj. gymnázia, "MT - Divadlo gymnázia v Moravské Třebové, "Divadelní studio" VA Brno, "Divadelní společnost" Vojenského gymnázia Praha, "Špagát" VÚ Janovice, "Netrdlo" PDA Vyškov a další. V posledních letech k nim přibýly mj. DS "Pard" z Pardubic, "Hadr" z Chomutova, "Rubikon" DA Tábor či DS "Skleněných bublin" PDA Hodonín. Vedle tradičních pracovala řada souborů jen krátce, většinou v závislosti na délce vojenské služby svých zakladatelů, vůdčích a tvůrčích osobností. Mohé divadelní soubory též transformovaly do podoby divadel malých forem, estrádních skupin a naopak. Řada známých herců, režisérů či autorů, kteří netrávili prezenční službu v Armádním uměleckém souboru, pracovala v souborech amatérských. V letech 1963-64 vznikla u VÚ v Liberci známá "Ypsilonka", jako autor i herec úspěšných inscenací působil Jan Vedral (posléze v ÚDA jako slovesný metodik), v "Bláznových zápisčích" zazářil Jiří Hromada, v dramatinách Čechova Jaroslav Sypal, režijně i herecky zaujal Pavel Kikinčuk a mnoho dalších. Ani rozdělení republiky a armády kupodivu neznamenalo vážné oslabení základny armádního amatérského divadla, což dokazuje účast divadelních souborů na armádních festivalech.

Bechyňský festival

V naší armádě máme světově ojedinělou tradici každoročních postupových soutěží umělecké tvořivosti (v různých dobových modifikacích: LUT, AST, ASUT a nyní Armádní festival - AF). Divadelní a slovesné obory byly pravidelně součástí jednotlivých postupových kol až po celoarmádní finále do roku 1972. V tomto roce se podařilo armádním divadelníkům najít v Bechyni důstojný azyl pro samostatný festival divadelního a slovesného umění. Místní divadelní soubor a vstřícný přístup představitelů města i místní vojenské posádky se staly od té doby zárukou jeho pravidelného konání. Dvaadvacet ročníky bechyňského festivalu prošly stovky lidí "praštěných divadlem" a sál místního kulturního domu zažil nejednou stav obležení, o jakém sní mnohý divadelní ředitel. Řada známých herců, režisérů, dramaturgů či teatrologů za-

sedla alespoň jednou ve festivalové porotě, zúčastnila se tvůrčích diskusí nebo vyučovala v divadelních dílnách. Festival postupem let ztratil soutěžní charakter, ale ani forma přehlídky na motivaci souborů, být zde a být nejlepší, neubrala. V roce 1994 se podařilo spojit tradiční bechyňský festival s regionální jihočeskou divadelní přehlídkou do projektu nazvaného "Divadelní Bechyně" a založit bohdá novou tradici. Tento hodokvas Thalie, jehož se zúčastnily i nejlepší soubory pražské přehlídky, představil čtrnáct inscenací, soutěž v uměleckém přednesu, přehlídku malých forem, celoarmádní finále autorské literární tvorby a mnoho dalších doprovodných akcí (blíže viz úvodník AS 4/94).

Divadelní dílna

I divadelnímu řemeslu se nutno učit, proto bývaly do rámce festivalů pravidelně zařazovány tzv. "tvůrčí dílny". Některé byly velmi povedené a jejich účastníci na ně dodnes vzpomínají (dílna Františka Zborníka, Alfréda Strejčka). Tyto dílny doplňovaly odborné přednášky a semináře. Zařazení dílen do programu festivalu se posléze ukázalo vzhledem k časové náročnosti a vytíženosti účastníků, kteří se měli účastnit i festivalového programu, jako málo vhodné. Od roku 1993 se proto pořádají separátní "Divadelní dílny". Už dvakrát se konaly v Pístovickém mlýně na Vyškovsku a nikdo se při nich rozhodně nenudil. Fyzické, psychické i tvůrčí síly jejich aktérů tu byly prověřeny dokonale. Výsledkem byla realizace několika skupinových divadelních projektů a následná diskuse nad videozáznamy. "Nevěřili bychom, co všechno se dá ve dvou dnech stihnout, když se nejen chce, ale i musí," zněly po skončení letošní dílny unisono hlasy zúčastněných.

Hronovská Mekka

Do poloviny sedmdesátých let se občas stalo, že byl armádní soubor nominován na tento nejstarší evropský divadelní festival. Hry, jako např. "Jan Žižka" v 50., a "Paní Kalafová" v 70. letech, měly prezentovat armádu po kulturní stránce v tom "nejlepším světle". Pak se nadlouho pro armádní divadelníky opona Jiráskova divadla zatáhla. Zájem představitelů armády o prezentaci ideově vhodným titulem narážel na absenci těchto typů inscenací na repertoáru kvalitních armádních souborů. Až začátkem 90. let se armáda opět do Hronova probojovala. Zpočátku jen v doplňkovém programu přehlídky, ale hned v roce 1992 zazářil DS "Armi scéna" inscenací N. V. Gogola "Příběh koně". Natolik, že Petr Lébl, jehož Ježeček-kamzíček už v příštím ročníku JH jenom píchal, se ve Zpravodaji 62. JH o výkonech herců Armi-scény vyjadřoval téměř v superlativech. Toto vpravdě "historické vítězství" si v následujícím roce upevnila armádní divadelní obec inspirativním vystoupením souboru "Pard" z Pardubic s inscenací O. Daňka "Zdaleka ne tak ošklivá...". V roce 1994 se v úvodníku Amatérské scény táže paní Jarmila Černíková, čím, že je to vina, že se DS "Netrdlo" z Vyškova, vítěz bechyňského festivalu, nedostal na prkna JD. Myslím si, že sama tato otázka tak trochu vypovídá o práci armádních divadelních souborů.

ADS je ADA v maskáčích

ADS je zkratka Armádní divadelní sekce, která je od roku 1991 regionální radou, samostatnou součástí Amatérské divadelní asociace (ADA). Sdružuje armádní divadelníky, zástupce vojenských souborů, zastupuje jejich zájmy, podporuje v oblasti armády neprofesionální umělecké aktivity v oboru divadelního a slovesného umění. Je odborným garantem divadelního festivalu. Výkonným orgánem je rada ADS. Jejím předsedou je Zdeněk Řehka, vedoucí DS "Netrdlo" a náčelník PDA Vyškov, tajemníkem Daniel Zavoral, prac. odd. kultury GŠ AČR, ekonomem Pavel Šmidrkal z téhož pracoviště. Kontaktní adresa: Armádní divadelní sekce, Dům armády Praha, Vítězná nám. č. 4, 160 41 Praha 6. Tel. 20-219 086.

Perspektivy

Při hovorech o perspektivách se mnozí ošívají. Jedno je ale jisté, oblasti kultury zůstávají i v transformované armádě dveře otevřeny. Problémem jsou, jak jinak, peníze. Také zkrácení prezenční služby a čtyři nástupní termíny v roce, které práci souborů trochu znesnadňují. Více se tedy sází na vojáky z povolání, občanské zaměstnance, žáky a studenty vojenských škol, rodinné příslušníky. Velitelé, kteří mají potí-

že se zajištěním nafty pro výcvik, se právem brání cestám autobusů s herci po stacích či přehlídkách. Bechyňský divadelní festival je rokem 1995 časově zredukován. Budeme muset účelněji vážit formu i obsah. Všeho bude méně, jen troufám věřit, že nadšení nás, divadelníků neubude. Nad ideologickými diktáty jsme v "oněch dobách" často vítězili. Snad zvítězíme i nad faktem snížení finančního rozpočtu. Hlavně, aby bylo dost divadla...!

Daniel Zavoral

MARTIN 1994

Scénickou žatvu naplnily soubory různých zaměření a poetik. Podobně jako na Hronově. V šesti dnech (21. - 26. 10.) se odehrálo 22 vystoupení od miniaturních monologů, přes studentská divadla a běžná klasická představení až po dekompozice některých "avantgardních" souborů. Představily se zde i čtyři zahraniční soubory včetně jednoho z Čech (2x ze SRN, 1x bývalá Jugoslávie a 1x Čechy). Divadelní program pak každý den doplňovaly diskusní Fóra, která vedli jednotliví lektoři (V. Hriadel, ředitel DSNP, M. Máčiková, učitelka ZUŠ, H. Slavíková, režisérka a scénáristka, Dr. M. Mikola, předseda UR ZDOS a pedagog VŠMU, J. Zavorský, scénograf, V. Sadílek, režisér, PhDr. L. Šárik, dramaturg, PhDr. P. Kováč, dramaturg a Aleš Bergman, režisér z Brna. Vedle diskusí na Fóru si pak mohl každý soubor vybrat jednoho lektora pro individuální rozhovor.

Úroveň představení byla různá. Jednoznačně však většina souborů volila závažné výpovědi, a snad i proto převažovaly vážné kusy. Tematicky se jednalo o problémy humanity, lidskosti, v mnohých představeních se pracovalo i s duchovní tematikou. Formálně pak soubory většinou volily antiiluzivní postupy.

Typicky dětská představení byla tři a čtyři monologické výstupy. Nejdále se podle mě dostal soubor ZUŠ z Tatranské Lomnice s vlastní úpravou pohádky O šípkové Růžence pod názvem TRINÁSTA. Naopak velkou diskusi vyvolal v řadách diváků DDS Klíč ZUŠ v Dolném Kubíně, který předvedl autorské dílo svého režiséra i vedoucího souboru K. Horvátha s názvem O PÁT HODÍN DVANÁST. Podle mě jde o manipulaci s dětským hercem ve prospěch osobních ambicí vedoucího souboru. Celkově lze konstatovat, že žádný z těchto tří souborů nedosáhl kvalit některých našich českých kolektivů. Z monologických vystoupení mě zaujal výkon Jany Gajdošové - třináctileté dívenky z Bardejova, pro její přirozenost, temperament a schopnost děvčete pohotově reagovat na reakce publika.

Typicky mládežnických kolektivů bylo pět. Studenti z průmyslové školy v Košicích předvedli své vystoupení v maďarském jazyce. Představení bábkarského souboru AD REM, Bánovce nad Bebravou - NEREIDA - Srdce hlasu, zde jako na Hronově propadlo a patřilo k tomu nejslabšímu, co na Scénické žatvě bylo vidět. Naopak zasloužený potlesk patřil Divadlu poezie Lano při ZUŠ Karloveská v Bratislavě, které předvedlo pod názvem SEDÍM V IZBE velmi zdařilý tvar divadla poezie složený z básní J. Ondruše (jedná se o autorský objev současného slovenského básníka, věk cca 80 let), který sestavil a režijně vedl J. A. Pitínský. Jsou to velmi osobité a zvláštní verše, sdělované metaforickými obrazy vysoké poetické i estetické úrovně. Jde o výpověď o osamělosti člověka mezi lidmi. VALAŠSKÁ ŠKOLA MRAVUV STODOLA - tak nazvali svoji scénickou kompozici, složenou z biblických motivů ze Starého a částečně i z Nového zákona říkaných slovenským jazykem barokní literatury a z metaforického podoběnství ohrožené komunity mladých lidí, inscenátoři z DS OU Dubové. Trochu tezevitě působila inscenace VELKO-DLAK - ALEBO SEN O NEVESTE HOĽ souboru Gesto z Bratislavy. Její myšlenkou jsou existenciální otázky lidského bytí. Pro mě zde byla nejzajímavější hudba, která provázela téměř celé představení.

Z dospělých souborů mě nejvíce zaujalo představení Bánovského pokútneho divadla z Bánovců nad Bebravou - V NEBI SA ČURÁ POSTOJAČKY. Bylo to jedno z mála úsměvných představení. Ve folklorním duchu a s nadhledem vypovídá o vztahu prostých vesnických lidí k bohu, rodině a alkoholu. Milý dloubanec do vlastních slovenských řad,

a nejen do nich. KOMTUROVE KROKY souboru z Myjavy jsou modelovým příběhem na téma totality s přesahem do dnešních slovenských dní, bohužel herecky značně nevyrovnané a nedisciplinované. Podobně je tomu z hlediska hereckého i režijního u souboru z Lučenca, který v představení EVANGELIUM NIE NA DNI SVIATOČNE otevírá zajímavý pohled na buditelské období v 19. století. Jestliže hovořím o formálních nedostacích u předcházejících souborů a zajímavé problematice, tak u CARRAVANY souboru Disk z Trnavy tomu bylo naopak. Uhlárovské dekompozice začínají být i na Slovensku nezajímavé. To je postřeh z diskuse na Fóru.

Zahranční soubory: Nejhodnější medvědi z Hradce Králové odvedli standardní výkon. Nic nepokazili, ale ani nezazářili. Zajímavý pokus o komorní drama zaznamenal soubor z Paderbornu (SRN). CHLAPEC V AUTOBUSE je vlastně výpověď schizoidního mladíka o svém osudu. Celá výpověď se odehrává ve stojícím autobuse, z kterého divák nemůže ven podobně jako chlapec nemůže uniknout svému osudu. Herci hrají velmi těsně na diváka, což může v řadě případů působit až nepříjemně, i to však asi bylo záměrem inscenátorů. I když je představení vedeno převážně ve verbální rovině, ztíženo o cizí jazyk, atmosféra inscenace je velmi působivá. Druhý německý soubor se pokusil o montáž některých scén ze Shakespeareových her. Zůstalo u pokusu - nuda. Divadlo SNP v Martině také předvedlo svoji novou premiéru. FARBA DOBY podle Apollinaira. Zajímavé představení, i když v konci negraduje, ale naopak jde do vytracena. Na závěr celé žatvy pak vystoupil host přehlídky DS VHV BÁČSKÝ PETROVEC (Jugoslávie) s Aristofaneovou LYSISTRÁTOU. Představení publikum potěšilo, dá se snad i říci nadchlo. Režisérem, upravovatelem i výtvarníkem v jedné osobě je profesionální režisér (nyní působí ve Zvolenu, neboť v jeho rodné Jugoslávii nemůže pracovat) slovenského původu Ľuboslav Majera. Tento text výrazně koncipoval jako erotické balábile (včetně kostýmů) s jasnou protiválečnou myšlenkou. Představení v žádném případě nepůsobí vulgárně.

Celkové dojmy ze Scénické žatvy 94 jsou docela dobré. Určitě lepší než z loňského Jiráskova Hronova. Asi se souborům ze Slovenska letos podařilo lépe vystihnout puls doby a asi je dění současného Slovenska pro divadelníky velkou inspirací. Na scénické žatvě se uděluje jediná cena za tvořivý čin roku a poprávu ji obdrželo divadlo LANO z Bratislavy.

Pro pořádek musím dodat, že loni poprvé hostila festival profesionální scéna Divadlo SNP a že mu vytvořila příjemné a současně také výborné profesní zázemí. Hrál se jednak ve staré historické budově a současně v nově otevřeném Štúdiu, což je alternativní divadelní prostor dokonale technicky vybavený. Neviděl jsem dosud lepší.

Jaroslav Kodeš

Reportáž psaná na koleně aneb

cesta Ořechovského divadla
do Pangbourne
(Anglie) a Beveren (Belgie)

DÍL II. - DOKONČENÍ

Ohlédnutí I.

Lehké závany větru pohupují lodí, motory neúnavně hučí a vzdalují loď od anglických přátel. Pravidelnými otáčkami obřího lodního šroubu nás však přibližují k přátelům belgickým. Je to zvláštní pocit, snad trochu nostalgie, že mizí cosi zvláštního, co v tomto okamžiku nedovede člověk pojmeno-

vat. Možná je nám líto mizející všeobjímající tradice, na niž jsme naráželi na každém kroku po britské pevnině. Možná je to tušení, že se sem třeba už nikdy nemusíme vrátit. Možná, snad, kdoví...

Fakta I.

14. 8. 13.15 - přeprava trajektem Dover-Calais
15.45 - (evropského času) start na trase Calais, Ostendě, Bruggs, Antwerpen, Beveren
19.45 - příjezd do Beveren, večere
22.30 - vykládka divadelního materiálu a piva.
Ubytování v motelu Beveren - Tukan ve dvoulůžkových pokojích.

Poznání I.

Jak je svět malý a jak mohou mít lidé k sobě blízko, pokud mají dobrou vůli; - Tato myšlenka nás provázela od počátku po celou dobu našeho pobytu v Beveren. Skvělí hostitelé včetně Češky Žanetky, tlumočnice, chtěli zřejmě oplatit ořchovským jejich péčí a starost při návštěvě divadla Ketz v ČR, a tak se z našeho hlediska doslova překonávali. Neexistoval problém, který by se promptně nevyřešil. Brněnsky řečeno: Špica!

Ohlédnutí II.

V den představení nás čekalo v sále divadla stolové zařízení s obslužným servisem (vstupné do 300 Bfr.) a plný sál. Překvapilo nás to: stolové zařízení nepříjemně, plný sál příjemně. Naše obavy se však nenaplnily a Belgičany výborně uvedené představení se spontánními reakcemi publika doslova "prohučelo" jevištěm a přítomné skvěle pobavilo. Považovali je za zcela profesionální a tvrdili, že takové úrovně nemohou nikdy dosáhnout. V této situaci se nám přece jen chtělo říci, že u nás existuje celá řada velmi dobrých divadel jako my, pak ale zvítězila diplomacie, a tak jsme za jejich chválu s radostí a také trochu s uzarděním děkovali.

Fakta II.

15. 8. 10-15 výlet do Antwerp
15-20 oběd, příprava na představení
20.15 představení
22.00 večírek
16.8. 8.00 výlet do Bruselu
20.00 večerní party u pana starosty, pak posezení v hospůdkách Beverenu.

Poznání II.

Náš dojem, že voleným představitelům města velice záleží na tom, aby se neustále na veřejnosti zviditelňovali (vida, nejen u nás) byl stvrzen účastí starosty a členů zastupitelstva města na našem představení i na následném večírku a také druhý den na malé party pořádané starostou v reprezentačních prostorách staré vodní tvrže. Celý večer proběhl v téměř neoficiální atmosféře a skončil v beverenských hospůdkách pro nás zajímavou hrou čistě belgického původu: "Tuhle rundu platím já!"

Ohlédnutí III.

Antwerpen - staré přístavní město rozložené na březích Scheldy, žilo v ten den výročním trhem lidových řemesel. Pouchý průvodce nás nejprve protáhl půl kilometru dlouhým tunelem téměř padesát metrů pod hladinou řeky, aby nás pak provedl kolem hradu z 9. století, starými uličkami, které byly dříve kanály, krásnými zákoutími dvorků starého města žijícími i dnes plným životem. Tam jsme našli ve zrušeném gotickém kostele profesionální Královské loutkové divadlo. Divadlo tedy žije všude. Sláva! Samozřejmě jsme navštívili přes sedm set let starou katedrálu a mohutnou pozdně gotickou radnici.

Bruxelles - Brusel je lautr rovina - dalo by se v parafrázi zapívat. Snad jen pět menších kopečků tuto rovinu přechuhuje. Na nejvyšším z nich stojí impozantní budova soudů všeho druhu a kolem jsou rozeseta ministerstva. Katedrála postavená v r. 1037, o tři stovky let později přestavěná na gotickou, vévodí městu výškou své věže spolu s jedním mrakodrapem a Atomiem. Stará náměstí a zbytky hradeb se mísí

s novou zástavbou. V jedné nenápadné malé uličce stojí nejstarší stavba Bruselu, kostel Nanebevzetí P. Marie. Brusel je, především na okrajích, protkán cyklistickými stezkami. A čůrající chlapeček měl ten den kostýmek Elvise Presleyho. Jinak jich vlastní přes 420!

Fakta III.

17. 8. 8.00 výlet do Bruggs
14.00 kavárna v zámku (konírně)
15.00 likérka v Deinze, zoopark
17.30 večere v jachtklubu
18. 8. 9.00 atomová elektrárna v Doel
13.00 oběd s majitelem tamtéž
16.00 jízda na jachtě
19.00 večere a večírek na rozloučenou
23.30 odjezd domů
19. 8. 20.00 příjezd do Brna

Poznání III.

Paprsky reflektorů vykrajují do ztemnělé noci bílé stěny pečlivě udržované vodní tvrže, dříve padací, nyní kamenný most ozdobený několika sochami spojuje pevninu s jádrem hrádku, který byl původním majitelem obýván až do r. 1960, kdy jej koupilo město, které zde zřídilo reprezentační místnosti a městské muzeum. Tato skutečnost může být pro nás příkladem, jak v zemi, kde mimo stará města, několik hradů a zámků, není v podstatě mnoho památek, které by dokládaly historii oblasti, kraje, země, lze využít každé maličkosti a dokázat z ní vytvořit zajímavost. U nás se s historií setkáváme na každém kroku, je obsažena téměř v každém stavení, v každém městečku, všude po celé zemi. Zbývá tedy otázka - jak se k ní chováme. Zkuste si odpovědět sami!

Bruggs - kamenná pohádka středověku a renesance, dochovaná s úpornou péčí do dnešních hektických dnů, nás zcela pohltila. Oči, mozek i srdce byly okouzleny krásou kamenného krajkoví dveří, oken, říms, stěn, komínů, věžiček a věží. Krása města protkaného kanály (grachty), plného romantických uliček a zákoutí, soch, reliefů, barev, ale také pulzujícího života, nás uchvátila a zůstala natrvalo ukryta v srdcích všech, kdo měli to štěstí ji zhlédnout.

Poznání IV.

Zvláštností této cesty byly kontrasty, jaké, při vši účtě k české nápaditosti a umění improvizace, nejsme asi u nás schopni do tak krátkého časového intervalu vměstnat a režijně vygradovat. Posuďte sami. Ráno návštěva soukromé atomové elektrárny se čtyřmi reaktory o celkovém výkonu 2800 MW, prohlídka v přílbách s přijímacími stanicemi pro každého, aby v hukotu generátorů rozuměl výkladu průvodce, s vlastní magnetickou kartou na otvírání a zavírání i těch nejtajnějších vchodů a východů. V poledne ve správné budově atomky lukulský oběd s majitelem a jeho provozním ředitelem. Odpoledne prohlídka výroby a pořádná ochutnávka destilátů firmy Filliers v Deinze (zal. 1880).

Abychom se po tomto zátahu provětrali, následovala dvouhodinová jízda soukromou motorovou jachtou kolem holandských a belgických břehů, kdy si nejméně polovina mužské posádky vyzkoušela pocit držet v rukou kormidlo a řídit loď. A nakonec večere na rozloučenou spojená s výměnou dáreků na památku. Tečkou za celým příběhem toho dne i čtrnáctidenní cesty vůbec byl náš skoro půlnoční odjezd zpět - domů. Odjížděli jsme plni dojmů, objevů, poznání, vzájemného pochopení a radosti z přátelství. Ze srdce si přejeme, aby tohle všechno, co jsme prožili, vydrželo všem co nejdéle. Amen.

František Klaška

VIANOCE V DIVADLE NA MYJAVĚ (aneb: Festival, který se neměl konat)

ÚVOD č. 1: Se souborem ZÁDRAPKY jsme se potkali na festivalu DIVADLO NA DLANI v ruském Glazově. Po návratu domů přišlo brzy pozvání na divadelní akci na Slovensku. Protože jsme na Slovensku dosud nehráli, a protože se nám Zádrapky zadrápily do srdíčka, přijali jsme.

ÚVOD č. 2: Sympatický vedoucí kulturního zařízení v Myjavě mi sdělil, že v letošním roce se nashromáždilo vůči v minulých letech tak úspěšnému festivalu tolik nepříznivých okolností, že všichni přirozeně počítali s tím, že nebude. Pouze Annina zarputilá tvrdohlavost dokázala některé potíže překonat. Tak se festival v ponuré budově bez fungující restaurace a za lehkého skřípotu přece jen konal. Anna tak docílila nepřetržitosti ve sledu Vánočních divadelních setkání. Další jistě budou - tak jako ta předešlá - plná lesku a zájmu veřejnosti. Takže: Budou-li se konat **Vianoce v divadle 1995**, bude to i proto, že Dr. Anna Gamanová si vyzdorovala **Vianoce v divadle 1994**.

ÚVOD č. 3: Dr. Anna Gamanová, předsedkyně slovenské Amatérské Divadelní unie nás přivítala jako staré známé. Vysvětlila, že letošních Vánoc na Myjavě se zúčastňují především soubory začínající, soubory, které se letos nedostaly na žádnou přehlídku, soubory s nedodělanými kusy.

((He! Zvolal jsem rozjařen (v duchu, samozřejmě!). Zde novou formu Faustování poznám, poučím se a nových zkušeností nabyji (česky nabudu.)))!

ÚVOD č. 4: Nuže celý festival byl, (některé soubory na poslední chvíli odřekly, některé prostě nepřijely) takový - jakoby začínající, jaksi řádně ani nazačatý, ani neskončený. A mezi tím nezačátkem a nekonce bylo vše, co kdo přinesl, co koho právě napadlo, co z koho (někdy usilovným přemlouváním) organizátoři vydolovali. A přesto byl program téměř zaplněný, a přesto bylo čem hovořit, a přesto bylo o čem přemýšlet.

STAŤ č. 1: ZÁDRAPKY například přinesli svůj pokus o dramaturgii ZÁČAROVANÉ DROŽKY. Byla to montáž textů a obrazů. Tedy snad mozaika? Byla-li to však mozaika, pak jistojistě mozaika vytvořená z přírodnin (mladých, krásných lidí) zalitá asfaltem (režii a vedením k nepochopení dokonale svázaných). Škoda. Živost, vitalita a zkušenost mladého souboru by jistě více volnosti v práci s tématem dobře zúročily.

DS OTKO vedl básník Lubomír Urban. V tomto náčrtu představení šlo především o čtení textu básní. A protože se text na jevišti skutečně jen četl, vadilo mi, když jsem mu pro tichou, nebo nesrozumitelnou mluvu dost často nerozuměl.

Přijeli dva z **TŘÍ BRUSLÍ** z Prahy, **Juraj** a **Lubka** nám zapívali.

ALAI z TRENČÍNA předvedli hodinový útržek z jejich protidrogového programu **PAMETAJ NA SMRT**. Tato depresivní vize, v níž vystupovaly jak postavy závislých a jejich kamarádů, tak postavy samotných drog, byla se Začarovanou drožkou jedním z nejužších programů letošního Vánočního setkání.

TATRMANI na Slovensko přivezli **Setkání** (texty Ivana Wernische), **Sen** a **Nepovedené představení** Daniila Charmsse. S radostí musím konstatovat, že jsem již dlouho nezažil tak živou a přesnou reakci diváků.

STAŤ č. 2: Hlavním programem, zdá se, že hlavním důvodem k tomuto Vánočnímu setkání je **Bláznivá improliga**: Što takoje?

- 1) Z přítomných se vytvoří družstva (nejlépe tříčlenná).
- 2) Porotci (tři) vymyslí vtipná témata. (Oslavy SNP v roce 2000, Tvrdé porno (pozor na KDU), Ako skoro je věčnost?, Setkání děda Mráze s Ježíškem, Stretnutie Jánošíka s Žižkou u Čachtické paní, Opilá chobotnice hledá ztracený oceán... apod.)
- 3) Družstva si témata vytahují z klobouku a během pěti minut na ně vytvářejí její dramatickou etudu.
- 4) Porotci (tři) na prstech ukáží, kolik dávají etudě bodů.
- 5) Organizátor (v našem případě -ka) bodování sečte a výsledek nechá zapsat.
- 6) Boduje se na tolik vyřazovacích kol, dokud ve hře nezůstanou pouze čtyři družstva. Ta se pak již známým postupem podělí o první, druhé, třetí a žádné místo.

Tři porotci byli: Dr. Kováč, v té době pracovník slovenského Ministerstva kultury, Antonín Kubásek, hudebník a Josef Brůček, tatrman. Musím se přiznat, že při zvedání rukou a ukazování svých prstů (obojích čistých a umytých, aby nedošlo k mýlce) jsem se nesmírně styděl. A nebýt na akci po-

zván přáteli, možná že bych i utekl. Z duše se mi (již od školních let) protiví známkování.

ZÁVĚR č. 1: Mohla to být dobrá dílna. Nebyla. Nebyla využita téměř sebevražedná ochota zúčastněných ochotníků předvádět nedodělané, často jen načrtnuté nápady, kousky, etudy. Nikde (pokud já vím) se o žádné z předvedených ukázek nehovořilo. Škoda. Nikdo se nepokusil pojmenovat, nikdo se nepokusil vyslovit ČO?, PŘEČO?, popřípadě AKO?, či AK?

ZÁVĚR č. 2: Možná, že je tento festival tvořen jen tak, pro radost z radosti, pro život z živelnosti. Ale myslím si, že i z radosti a života, dokonce i z radostného života - může vzejít hledání poznání.

Josef Brůček
tatrman

Redakční poznámka:

Improvizovaný festival, dělaný tak trochu na koleně a ještě na Slovensku. Mělo by nás to zajímat? Redakce usoudila, že mělo. Možná, že kvůli tomu, co Pepa Brůček píše v závěru, možná, že pro naše pochybnosti, zda hodnocení a diskuse, úsilí o pojmenování věcí není jen něčím, co omylem přežilo z dob dřívějších.

Autorský zákon

Práva autorů, výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů a rozhlasových a televizních organizací jsou upravena zákonem č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), který byl novelizován zákonem č. 89/90 Sb. a byl vydán v úplném znění pod č. 247/90 Sb. a znovu byl novelizován zákonem č. 468/91 Sb. o rozhlasovém a televizním vysílání. Tato novela se týká pouze § 16 výše citovaného zákona. Další novela má číslo 318/93 a upravuje postavení kulturních fondů.

Předmětem autorského práva jsou díla literární, vědecká a umělecká, která jsou výsledkem tvůrčí činnosti autora. Dílo musí splňovat podmínku určité míry originality, jedinečnosti a neopakovatelnosti. Chtěla bych upozornit na to, že autorský zákon nechrání formu vlastního zpracování díla - tedy postup při jeho tvorbě. V zákoně je uveden pouze demonstrativní výčet děl. Jde především o díla slovesná, divadelní, hudební, výtvarná a další. Za předmět ochrany se považují i programy počítačů, pokud splňují pojmové znaky výše uvedené.

Autorské právo k dílu vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno ve vnímatelné podobě. Tedy např. slovem, písmem, náčrtem, skicou (§ 9 a.z.).

Autorský zákon také stanoví, **co není dílem**, i když splňuje pojmové znaky díla podle autorského zákona. Vymezuje to v § 2 odst. 2. Jedná se o právní předpisy a rozhodnutí, veřejné listiny, úřední spisy, denní zprávy, projevy přednesené při projednávání veřejných záležitostí. I když splňují všechny pojmové znaky autorského díla, bylo by velmi neúčelné, aby byly jako díla kvalifikovány, jelikož by pro svůj původní účel nemohly být využívány. Např. zákon či Sbirka zákonů nepochybně pojmové znaky autorského díla splňují. Kdyby však byly chráněny autorským zákonem, nemohly by být užívány ke svému účelu. Musím však upozornit na to, že pokud by byl např. projev přednesený při projednávání veřejných záležitostí zařazen do sborníku, je k tomu třeba svolení autora tohoto projevu.

Za dílo podle autorského zákona se považuje nejen nové dílo původní, ale i překlady díla do jiných jazyků, dílo souborné - což jsou sborníky, časopisy, pásma, výstavy apod., jestliže jejich uspořádání je výsledkem tvůrčí činnosti. Předmětem autorského práva jsou také díla spojená. Spojit díla lze jen se svolením jejich autorů.

Co je obsahem autorského práva: Autor má právo především na ochranu svého autorství, zejména na nedotknutelnost svého díla a je-li dílo užíváno jinou osobou, má právo, aby se tak dělo způsobem nesnižujícím hodnotu díla. Dále má právo na odměnu za tvůrčí práci a právo s dílem nakládat, zejména rozhodnout o jeho uveřejnění a udílet svolení k jeho užití (§ 12).

§ 13 stanoví, že při každém užití díla náleží autorovi autorská odměna s výjimkami uvedenými v § 15.

V § 13 odst. 2. je stanoveno, že autoři děl, která lze vzhledem k jejich povaze rozmnožovat pro vlastní potřebu na podkladě rozhlasového či televizního vysílání nebo zvukového, obrazového či

zvukově obrazového snímku vyrobeného jeho výrobcem, mají právo na další odměnu za určité způsoby užití takového díla. Toto právo pro autory a výkonné umělce existovalo již od r. 1965, novelou r. 1989 bylo rozšířeno také na výrobce takových nosičů. Ovšem pokud jde o výkonné umělce, nebylo žádným prováděcím předpisem upraveno, a proto nebylo uplatňováno. Aby se tento nesoulad odstranil, byla po přijetí novely autorského zákona vydána vyhláška č. 115/91 Sb., o úpravě odměny a náhrad oprávněným subjektům za užití předmětů ochrany podle autorského zákona pořízením zvukové nebo zvukově obrazové rozmnoženiny a veřejným půjčováním snímků pro osobní potřebu. Vyhláška mimo jiné stanoví, že výrobcem a dovozci nenahranych nosičů zvukových nebo zvukově obrazových záznamů, kteří provozují činnost na našem území, platí 4 % z prodejní ceny těchto nosičů ve prospěch autorů, výkonných umělců a výrobců. Toto je stanoveno z důvodu, že když si koupíte prázdnou nenahranou kazetu, tak si na ni můžete nahrát prakticky cokoliv a pravděpodobně si už nekoupíte kazetu nahranou, za kterou všechny výše jmenované subjekty odměnu dostávají.

Další ustanovení se týkají půjčování pro osobní potřebu za úplatu. Půjčovatel je povinen odvádět autorům a výkonným umělcům za užití jejich děl a uměleckých výkonů tímto způsobem odměnu ve výši 10 % z půjčovacího takových snímků. Odměna zahrnuje náhradu výrobcům takových snímků. Odměny podle této vyhlášky vybírá hromadně 2x ročně pro autory Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním a pro výkonné umělce a výrobce zvukových a zvukově obrazových záznamů INTEGRAM.

Vyhláška 116/91 Sb., kterou se upravují sazby odměn výkonných umělců a náhrad výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů za užití zaznamenaných výkonů nebo zvuků a zvukových a zvukově obrazových snímků na veřejných produkcích prostřednictvím technických zařízení, je rozšířením práva, které už měli autoři od r. 1954. Zjednodušeně řečeno: pokud se konala např. diskotéka, odváděly se dříve poplatky autorům. S účinností této vyhlášky se poplatky rozšiřují i na výkonné umělce a výrobce zvukového či zvukově obrazového záznamu, který se na diskotéce užíje.

Užití díla, pokud to není dovoleno přímo zákonem, lze jen se svolením autora, to znamená, že základní princip užívání díla je užití smluvní. Mimosmluvní užití autorského díla je upraveno v § 15 autorského zákona. Náš právní řád zná jen dva způsoby mimosmluvního užití díla. Volné užití a neplacenou zákonnou licenci. V případě mimosmluvního užití autorského díla je třeba vykládat autorský zákon spíše zužujícím způsobem. V žádném případě nelze ustanovení zákona jakýmkoliv způsobem rozšiřovat.

V souvislosti s § 15 je třeba se blíže zmínit o pojmu v zákoně i vyhláškách často používaném "užití pro vlastní potřebu". Osobní potřebou se myslí potřeba uživatele, příp. jeho rodiny. Chtěla bych upozornit, že osobní potřebou není v žádném případě potřeba organizace (tedy právnické osoby), zde by šlo tzv. "užití pro soukromou potřebu". Pro ilustraci: pokud získá nějaká organizace počítačový program na jeden počítač, a nevlastní tzv. multilicenci, nemůže si ho v žádném případě rozmnožit a zavést i na další počítače ve své organizaci. Totéž se týká i ostatních děl. Není např. možné koupit do podnikové knihovny jednu knihu a tu rozmnožit x krát, byť i pro potřeby své organizace. Nejednalo by se o osobní užití, ale o užití soukromé.

Smluvní užití autorského díla je užitím základním. V § 22 a následujících jsou uvedeny základní typy smluv o šíření díla. Výčet v § 22 je však demonstrativní. **Smlouvami o šíření díla jsou zejména smlouva nakladatelská, smlouva o veřejném provozování díla, smlouva o šíření snímků zvukového záznamu díla, smlouva o vysílání díla rozhlasem a televizí.** Takováto smlouva musí vždy stanovit způsob a rozsah šíření díla, čas kdy se tak stane, autorskou odměnu, součinnost autora, dobu, na kterou je smlouva sjednána a závazek organizace, že šíření díla provede na svůj účet. Smlouva musí být písemná. Jedinou výjimku z nutnosti písemné formy smlouvy upravuje už dosti starý předpis a týká se některých článků v novinách a časopisech. Původní autorský zákon byl zpracován v r. 1965, kdy doba nebyla příliš nakloněna smluvní úpravě. A proto i ustanovení zákona týkající se smluv jsou velice obecná. Při posuzování určitého smluvního typu, který není výslovně v autorském zákoně uveden, musíme vycházet z analogie základních zásad autorskoprávní úpravy. Pokud takto nelze postupovat, je zapotřebí postupovat obecně podle občanského práva. (Úplné znění občanského zákoníku zákon č. 509/91 Sb.)

Autorský zákon je totiž stejně jako obchodní zákoník speciální normou ve vztahu k obecné normě, tedy k občanskému zákoníku - je součástí občanského práva. Myslíme tím speciální normu pro svou specifickou oblast. (Obchodní zákoník - obchodní vztahy, autorské právo - právo k nemotným statkům.) To znamená, že některé druhy smluv pro užití díla je možné uzavřít i podle obchodního zákona. Týká se to především licenčních smluv k užití software.

Každý autor může převést právo užití díla na jiného. Nabyvatel

však smí získané oprávnění převést na třetí osobu jen se svolením autora. Upozomňuji, že autor může převádět pouze právo dílo užit. Nemůže převádět ostatní práva, která podle § 12 autorského zákona mu náležejí. (Tedy především ochrana autorství.) S převodem autorských práv souvisí i § 30 - převod díla.

Kdo nabude originálu díla nebo jeho rozmnoženiny, nenabývá tímto převodem práva užití díla, není-li výslovně ujednáno jinak. V praxi to znamená, že např. zákazník si koupí v obchodě gramofonovou desku, audio nebo video kazetu, chtěl by ji pouštět ve svém kulturním zařízení návštěvníkům domnívaje se, že ji zaplatil, může ji veřejně dál předvádět. Ale to není v žádném případě možné. Nejde sice o pirátskou nahrávku (zakoupil ji řádně v obchodě), ale o nahrávku zakoupenou k osobnímu užití. Všechny ostatní případy užití podléhají souhlasu subjektů, jejichž právo chrání autorský zákon.

Autorské právo trvá, pokud není stanoveno jinak, po dobu autorova života a 50 let po jeho smrti, u děl spoluautorů a u spojených děl vytvořených pro účely užívání v tomto spojení - 50 let po smrti toho z nich, který ostatní přežil. U děl anonymních a pseudoanonymních, u nichž totožnost není známa, trvá autorské právo 50 let po uveřejnění díla. Stejnou dobu trvá ochrana i u děl filmových. 10 let trvá po uveřejnění díla u sborníků a časopisů vydaných organizacemi. K dílům fotografickým trvá autorské právo po dobu života autora a 10 let po jeho smrti. Právo na ochranu autorství je však časově neomezeno!

V části II. upravuje autorský zákon práva výkonných umělců. Předmětem jejich práv jsou jejich umělecké výkony, tedy výkony herců, zpěváků, tanečníků, hudebníků apod. Výkonným umělcem ve smyslu tohoto zákona může být (stejně jako autorem) kdokoliv. Zákon tedy nevyžaduje žádné speciální vzdělání a neklade ani jiné omezující podmínky. Často dostáváme dotaz, zda i amatér je výkonným umělcem podle tohoto zákona. Ano je. Zákon nerozlišuje žádné kategorie výkonných umělců, tedy ani rozlišení na amatéry či profesionály. § 36 uvádí, kdy nelze užit výkonu bez svolení výkonného umělce, § 37 naopak případy, kdy svolení výkonného umělce může trvat. V § 38 jsou uvedena ta ustanovení I. části autorského zákona, která se vztahují také na výkonné umělce. Práva výkonných umělců trvají 50 let od konce roku, v němž byl pořízen záznam jejich výkonu.

V části III. autorského zákona jsou upraveny organizace autorů a výkonných umělců. Setkáte se zde s pojmy organizace zastupující autory, výkonné umělce a výrobce zvukových a zvukově obrazových záznamů a kulturní fondy. Ze zákona jsou zřizovány tři kulturní fondy - literární, hudební a výtvarný. Příjemci autorských odměn a odměn výkonných umělců jsou povinni odvádět kulturním fondům příspěvky. Organizace, která užívá díla, je povinna odvést za toto užití příspěvek, a to i v případě, že jde o dílo volné. Blíže podrobnosti o kulturních fondech stanoví nařízení vlády č. 159/69 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

V části IV. citovaného zákona jsou upravena práva výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací. Jedná se stejně jako u práv výkonných umělců o tzv. práva příbuzná právu autorskému. Předmětem práv výrobců jsou zvukové záznamy výkonných umělců nebo jiných zvuků. Zákon stanoví, kdy je třeba svolení výrobce zvukových záznamů k užití jeho záznamů. Je to k vysílání zvukových záznamů rozhlasem a televizí, k pořízení rozmnoženin zvukového záznamu nebo snímku pro jinou než vlastní osobní potřebu a k veřejnému přednesu zvukových záznamů nebo snímků.

Předmětem práv rozhlasových a televizních organizací jsou jejich vlastní vysílané pořady. Tyto pořady lze dále vysílat, pořizovat jejich záznamy pro jinou než osobní potřebu, takový záznam dále rozmnožovat nebo jinak veřejně šířit pouze se svolením organizace, která pořad uskutečňuje. Za toto svolení má právo na náhradu. Práva rozhlasových a televizních organizací stejně jako práva výrobců zvukových záznamů trvají 50 let od konce roku, v němž se poprvé uskutečnilo vysílání, resp. byl záznam pořízen.

Ve společných ustanoveních v části V. bychom Vás chtěli upozornit ještě na § 50, který stanoví, že tento zákon se vztahuje na díla autorů, kteří jsou čs. občany, ať vznikla nebo byla uveřejněna kdekoli, a rovněž na díla cizích státních příslušníků, stanoví-li tak mezinárodní smlouva nebo je-li zaručena vzájemnost. Autorské právo u děl cizích státních příslušníků nemůže mít delšího trvání než v zemi původu díla.

(převzato z *Místní kultury* 6/92)

Redakční poznámka:

Tato letmá probírka autorským právem má posloužit jako základní seznámení s principy platné právní normy. Vaše konkrétní dotazy k této problematice zveřejníme v některém z dalších čísel samozřejmě s odpovědí právního experta. Proto pište, volejte, faxujte.

Za Zdeňkem Šillerem

Nechce se tomu ani na okamžik uvěřit, že jeho nápadnou dvoumetrovou postavu už neuvidíme ani na jevišti, ani na pražských přehlídkách jako jednoho z organizátorů, ani na schůzích správní rady Amatérské divadelní asociace. Místopředseda správní rady ADA ing. Zdeněk Šiller zemřel náhle 6. ledna 1995 ve věku pouhých 40 let.

Pocházel z Prahy, vystudoval střední ekonomickou školu, Vysokou školu ekonomickou a pak pracoval v podniku zahraničního obchodu. Amatérskému divadlu se začal věnovat soustavně v roce 1986 v souboru Studio R, který působil v divadélku Radar v Holešovicích. Zde v téže roce debutoval jako herec ve hře Milana Kostínka "Jarmareční epopej". Významně herecky i organizačně přispěl ke vzniku nejúspěšnější inscenace souboru "Jedna třístasedmáctina" o životě básníka V. Chlebnikova. Po roce 1989, kdy se studio R začalo jako řada ostatních souborů potýkat s existenčními starostmi, si zahrál ještě krále Ubu ve hře "Ubu v Čechách". V roce 1990 se stal členem souboru Refektář a v následujícím roce byl protagonistou v aktovkách Arkadije Averčenko "Lovec žen", "Klíč" a "Drama v domě Bukinových". Jeho životní, nejúspěšnější, a zároveň bohužel poslední rolí byla postava "Diplomata" ve stejnojmenné aktovce podle A. P. Čechova, která byla úspěšnou součástí inscenace složené z Čechovových aktovek, pod názvem "Ech, dobře se žije na Rusi" (inscenovalo v r. 1993 Studio ADA). Ač byl už upoután na lůžko, bylo jeho letošním novoročním předsevzetím zahrát si opět tuto roli na pražské oblastní přehlídce jednoaktovek...

Zdeněk Šiller byl na ustavující valné hromadě ADA v r. 1990 zvolen do správní rady, v níž pak obětavě pracoval nehlédě na svůj volný čas a zdravotní potíže až do své předčasné smrti, od roku 1991 jako místopředseda správní rady. Vedle této funkce je třeba jmenovitě připomenout jeho podíl na uspořádání divadelní pouti na Kampě v r. 1990, na založení Fondu amatérského divadla, na přípravě pražských divadelních přehlídek, na vydávání materiálů ADA, zejména novin ADA (zajišťoval tisk), a v neposlední řadě i impuls k obnovení vydávání novin ADA na podzim minulého roku, kdy mu už zdravotní potíže nedovolily zúčastnit se této práce přímo. Správní radě ADA bude velmi citelně chybět jeho pomoc, kamarádství i nevyčerpatelný entuziasmus, se kterým podporoval všechny nové projekty ADA.

Správní rada ADA

ZPRÁVIČKY

Děčín, Česká Kamenice, Rybníště, Krásná Lípa (okres Děčín, Děčín, Děčín, Děčín): Po r. 1989 bylo zrušeno okresní kulturní středisko v Děčíně, které jako jediné evidovalo amatérské soubory v okrese. V následujícím období se situace na tomto poli stala nepříznivou, některé soubory zanikly, jiné pokračovaly. Postupem času se referát kulturní OkÚ v Děčíně začal zabývat mapováním činnosti amatérů v okrese. Přispívají k tomu leckdy soubory samotné, když žádají o finanční příspěvky - buď přímo pomocí okresního úřadu nebo prostřednictvím projektů, podávaných na MK ČR. V r. 1994 na děčínském okrese působí několik amatérských souborů, které svou činností dokazují, že i v současné době lze "přežít" a úspěšně pracovat.

Děčínský deník, 4. 11. 1994 - CIK/FI/6405/94

FRÝDEK-MÍSTEK (Okres Frýdek-Místek): Ve Frýdku-Místku na Slezské byla v říjnu 1994 otevřena nová stálá scéna, nazvaná AJ Divadlo. Vznikla rekonstrukcí bývalého loutkového divadélka Čtyřlístek a jejím provozovatelem je umělecké sdružení Famus. Komorní scéna s hledištěm pro 120 diváků chce dvakrát týdně uvádět hry místních a hostujících souborů pro mládež i dospělé. Dopolední představení jsou určena školám.

Rovnost, 3. 11. 1994 - CIK/FI/6277/94/JD

KARLOVY VARY, ČR: V prosinci 1994 začal postupně v pěti městech ČR probíhat ojedinělý divadelní projekt, nazvaný Srdce na dlaní, jehož druhý ročník připravila Dětská divadelní a reklamní agentura Amon Corporation z Karlovarska. Přes 6 tisíc dětí z dětských domovů a ústavů pro postižené děti z Plzně, Prahy, Písku, Karlových Varů a Ústí nad Labem zhlédne hudební pohádku "Stroj času", která jim přiblíží i dějiny hudby. Cílem projektu je nabídnout handicapovaným dětem zdarma návštěvu kamenných divadel. Vzhledem k tomu, že akci podpořila řada významných sponzorů (Komerční banka, Československá obchodní banka aj.), dostanou děti i řadu dáreků. Agentura připravuje obdobný projekt na r. 1995 s tím, že bude realizován již v 15 českých městech a bude spojen s velkou soutěží divadelních představení, která nacvičí děti jednotlivých dětských domovů a ústavů.

Karlovarské noviny, 2. 12. 1994 - CIK/FI/7004/94/DS

OLOMOUC (106 tis. obyvatel): Na dny 25. - 27. 11. 1994 připravila regionální sekce Sdružení pro tvořivou dramaturgii v Olomouci Dílnu rodinného divadla (DRDOL). Dva roky starou ideu rodinného tvůrčího setkání se podařilo realizovat po získání finanční podpory MK ČR, Úřadu města a sponzorského daru místní firmy Lang. Cílem akce je pokus zmapovat, do jaké míry jsou rodiče schopni nabídnout svým dětem impuls k zajímavé činnosti a jak mohou vypadat společné tvůrčí aktivity dospělých a jejich vlastních dětí. Organizátoři připravili setkání zhruba 25 rodinných týmů, sdružených do 4 skupin, se závěrečnou prezentací výsledků jejich tvůrčí spolupráce. Dílnu rodinného divadla uspořádali spolu s výše uvedenými zástupci odborného pracoviště ARTAMA-IPOS Praha a dramatického oboru ZUŠ Žerotín s pomocí místních divadelních amatérů. Všichni počítají s uspořádáním DRDOLu v r. 1996.

Hanácké noviny, 22. 11. 1994 - CIK/FI/6843/94/VI

PRAHA 10: Divadlo Solidarita v Praze 10-Strašnicích představilo 1. 11. 1994 svůj nový divadelní prostor, který je otevřen i pro zdravotně postižené diváky. Do budoucna počítá koncepcí tohoto divadla především s projekty pro mladého diváka. Od počátku r. 1995 se chystá taneční a dramatické studio, kde budou společně pracovat zdraví i postižení zájemci, dále hudební fond pro všechny typy škol a spolupráce s organizací Život 90. Divadlo chce, aby bylo diváky přijímáno nejen pasivně,

ale i aktivně, tj. aby v rámci připravovaných programů rozvíjeli své duševní a fyzické schopnosti. K tomu by měly napomoci zejména tzv. workshopy - tvůrčí dílny - a pokud to bude možné, i případné napojení na zahraniční partnery a zdravotnické organizace.

Práce, 2. 11. 1994 - CIK/FI/6267/94/ZK

AŠ (12 tis. obyvatel, okres Cheb): V Aši působí amatérské divadelní soubory Tak trochu a Bychom, které se jednotlivě i společně úspěšně zúčastňují národních přehlídek. Členové souborů se rozhodli svým představením dne 15. 11. 1994 podpořit akci Dítě v nouzi. Výtěžek bude odeslán na konto pro bosenské děti.

Chebský deník, 15. 11. 1994 - CIK/FI/6730/94/VI

PLZEŇ (173 tis. obyv.): V Plzni byla v červnu založena Divadelní společnost Žumbera, která připravuje nastudování historické hry o Plzni - hry pro všechny a se všemi. Hra s názvem Saracénský čert pojednává o dobývání města husity. Její premiéra by měla být 2. 6. 1995, po níž by následovalo asi 15 repríz. Představení je plánováno jako stěžejní akce při oslavách 700. výročí založení města Plzně. Režii bude mít švýcarský režisér, s hudbou, kostýmy a technikou pomohou plzeňská divadla. K účasti na této akci se z řad občanů do listopadu 1994 přihlásilo 230 herců, kteří se stali členy divadelní společnosti, po pravidelných kurzech přibývají další. Pro finanční zajištění bylo založeno konto, na které mohou jednotlivci i podniky zasílat své příspěvky. Vedení Národního divadla zapůjčí dobové kostýmy, Karlínské divadlo zvukovou aparaturu, Nadace 700 let města Plzně zakoupí modulovou tribunu pro tisíc osob, která bude později sloužit i k jiným účelům. Předpokládaný rozpočet na celou akci je 2,5 milionu Kč. Společnost se obrátila na MK ČR se žádostí o udělení grantu, spoléhá i na sponzorské příspěvky místních firem. Hra bude natáčena televizí, zajímá se o ni i rozhlas, regionální televize připravuje pořad o přípravách akce. Divadelní společnost Žumbera, jejímž prezidentem je děkan plzeňské Právnické fakulty, předpokládá, že se velkolepý projekt podaří realizovat. Organizátoři celou akci považují za příležitost k upevnění mezilidských vztahů, ale také za možnost pro občany stát se nejen divákem, ale i přímým aktérem oslav významného výročí města, které se v životě současníků již nebude opakovat.

Rokycanský deník, 8. 11. 1994 - CIK/FI/6663/94/DS

HRÁDEK NAD NISOU - (7000 obyvatel, okres Liberec): V Hrádku nad Nisou se ve dnech 25. a 26. 11. 1994 uskutečnila tradiční přehlídka amatérských divadel s názvem Hrádecký divadelní podzim, které se zúčastnilo 5 souborů z regionu.

Liberecký den, 28. 11. 1994 - CIK/FI/6877/94/JD

HUMPOLEC (11 tis. obyvatel, okres Pelhřimov): Na den 24. 12. 1994 připadlo v Humpolci 130. výročí založení ochotnického divadelního spolku, který prošel za dobu své existence mnoha proměnami - měnil zřizovatele i místa svého působení, aby konečně 1. 6. 1994 přešel pod Městské kulturní zařízení. Spolek tvoří neoddelitelnou součást společenského a kulturního života města.

Zálesí, č. 12, 1994 - CIK/FI/6950/94/VS

HUSTOPEČE (6000 obyv., okres Břeclav): Městské kulturní středisko v Hustopečích připravilo na 25. - 27. 11. 1994 přehlídku divadelních souborů z regionu, která ukončila oslavy 100. výročí založení hustopečského divadla.

Rovnost, 24. 11. 1994 - CIK/FI/6896/94/VL

MANĚTÍN (1500 obyv., okres Plzeň-sever): Okresní divadelní festival amatérských divadel pod názvem Manětínská opona se konal 12. 11. 1994 v Manětíně. Festival uspořádal OkÚ Plzeň-sever a Městské kulturní středisko Manětín za finanční podpory sponzorů.

Plzeňský deník, 14. 11. 1994 - CIK/FI/6643/94/JD

KALENDÁŘ AKCÍ / BŘEZEN - KVĚTEN '95

2.-5. 3.	Nové Město na Moravě - krajská přehlídka činoherního divadla, včetně divadla pro děti	25. - 26. 3.	Ostrov - kraj. přehl. mladého a netradičního divadla
4. 3.	Třeboň - krajská přehlídka loutkového divadla a činoherního divadla pro děti	30. 3.-2. 4.	Ústí n. L. - republikový divadelní festival soukromých škol
11.-12. 3.	Praha (KD Zbraslav) - krajská přehlídka divadelních aktovek	31. 3.-2. 4.	Děčínská brána - kraj. přehl. činoherního div. pro děti
12., 19., 26. 3.	Praha (Divadlo Solidarita) - krajská přehlídka divadla pro děti	2., 9., 16., 23., 30. 4.	Mělník - kraj. přehl. činoherního div. pro děti
13.-18. 3.	Wintrův Rakovník - krajská přehlídka činoherního a mladého a netradičního divadla	3.-9. 4.	Hustopeče - kraj. přehl. činoherního a loutkového divadla pro děti a dětských DS
17.-18. 3.	Netradlo Brno (Klub Leitnerova) - kraj. přehl. mladého a netradičního divadla	7.-8. 4.	Plzeň - I. národní přehlídka seniorského divadla
17.-19. 3.	Horážďovice - kraj. přehl. činoherního divadla	8.-9. 4.	Praha (Dejvické divadlo) - pražská přehl. divadelních souborů ZUŠ
17. - 19. 3.	Třinec (Frýdek-Místek) - kraj. přehl. činoherního a mladého a netradičního divadla	22.-23. 4.	Přerov - národní přehlídka divadelních monologů a dialogů POHÁREK SČDO
17.-19. 3.	Želeč u Tábora - kraj. přehl. venkovských DS, obl. kolo soutěže jednoaktových her, D1H a Pohárku SČDO	29. 4.-6. 5.	Němčice nad Hanou - kraj. přehl. venkovských DS a činoherního divadla pro děti
18.-19. 3.	Kojetín - kraj. přehl. činoherního divadla	5.-7. 5.	Josefův Důl - kraj. přehl. venkovských DS
18.-19. 3.	Vamberk - kraj. přehl. mladého a netradičního divadla	13.-14. 5.	Radnice - kraj. přehl. činoherního div. pro děti
24.-25. 3.	Blansko - kraj. přehl. činoherního divadla		
24.-25. 3.	Valašské Meziříčí - kraj. přehl. mladého a netradičního divadla		
24.-26. 3.	Praha (24. a 26. Div. Solidarita, 25. KD Zbraslav) - kraj. přehl. činoherního a mladého a netradičního divadla		
24.-26. 3.	Volyně - kraj. přehl. činoherního a mladého a netradičního divadla		

-----
*Poznámka: Uvedeny jsou pouze akce, o nichž se redakci do-
 stalo informací. Krajské přehlídky dětských divadelních sou-
 borů jsou přehledně uvedeny uvnitř časopisu v části Dětská
 scéna 1995*